

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 5 AUGUSTUS 1925

No. 501

INHOUD.

DE NEDERLANDSCHE HANDELSPOLITIEK door <i>Mr. Dr. L. F. H. Regout</i>	662
Een handleiding voor Loonsvergelijking door <i>M. Triebels</i>	663
Het Verdrag met België een ramp voor het Vaderland door <i>Prof. Ir. W. K. Bekrens</i>	665
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De illiquiditeit der Duitsche ondernemingen door <i>Prof. Dr. J. Wolf</i>	667
De Deense Kroon op weg naar de pariteit door <i>L. Estrup</i>	668
De nieuwe Duitsche Centrale Landbouwbank door <i>Dr. Carl Krämer</i>	669
AANTEKENINGEN:	
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	670
Verscheidenheid bij de spoorwijdte in Afrika	671
Dr. J. L. Prak: De Psychotechniek der Beroepskeuze, bespr. door <i>Dr. P. W. van Wulften Palthe</i>	671
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	673
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	673—680
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen; Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

3 AUGUSTUS 1925.

De geldmarkt was deze week zeer vast. Het aanbod van geld kromp dagelijks in en bij een vrij groot aanbod van wissels steeg de discontokoers snel. Aan het einde der week werd grif 3½ pCt. betaald en voor verschillende posten moest 3¼ en 3⅞ pCt. worden toegestaan. Ook de prolongatierente liep verder op. Donderdag werd 3½ pCt. genoteerd. Daarop werd Vrijdag in verband met den beursvacantiedag en het daardoor ontstane renteverlies lager genoteerd op 3 à 3¼ pCt., maar Maandag was de noteering opnieuw hooger op 4 pCt. Het aanbod van callgeld was zeer gering en hield op den eersten der nieuwe maand, mede in verband met de storting op het schatkistpapier, geheel op.

* * *

De op de geldmarkt ontstane beweging ten gevolge van de maandwisseling, de storting op schatkistpapier en dergelijke hebben niet nagelaten ook op den weekstaat van De Nederlandsche Bank invloed te oefenen. De post binnenlandsche wissels steeg dien-tengevolge met ongeveer f 9 miljoen, terwijl de beleeningen en voorschotten in rekeningcourant met f 36 miljoen vermeerderden. Deze laatste stijging komt voornamelijk voor rekening van de Hoofdbank. De post buitenlandsche wissels steeg met ongeveer f 4 miljoen, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met circa f 5 miljoen verminderden. Er zijn blijkbaar geen wijzigingen van betekenis geweest in het vreemde valutabezit der Bank. Het voorschot aan het Rijk verdween en maakte plaats voor een tegoed van ruim f 17 miljoen.

De biljettencirculatie steeg met bijna f 24 miljoen; de rekeningcourant-saldi van anderen vertoonden slechts een geringe daling van ongeveer f 500.000. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met ruim f 8 miljoen. In den loop der week werd geen schatkistpapier rechtstreeks bij de Bank ondergebracht.

* * *

De wisselmarkt vertoonde deze week hetzelfde beeld als de vorige week. Ook nu weder waren het alleen Kopenhagen en Oslo, waarin schommelingen voorkwamen en alle andere wissels bleven vrijwel onveranderd. De week opende met een hernieuwde sterke stijging voor deze wissels. Dinsdag vroeg werd bij opening 60 en 46,90 genoemd als biedkoersen. Zonder affaire liepen deze koersen echter daarna vrij snel terug tot 59,— en 46,65 en den volgenden dag werd voor 56,90 en 45,90 aangeboden. Wilde schommelingen bleven daarna aanhouden. Kopenhagen werd in den loop der week weder voor 55,— maar ook weder voor 57,25 afgedaan. Op 56,— en 45,20 was ten slotte ongeveer vrij regelmatig te verhandelen.

LONDEN, 1 AUGUSTUS 1925.

De vaste tendens van de vorige berichtsperiode deed zich ook deze week verder gevoelen, zoodat geld Donderdag en Vrijdag zeer gezocht was tot prijzen van 4½ à 5 pCt.

Disconto trok derhalve nog iets verder aan en sluit de week met 4¼—4⁵/₁₆ voor prima 3-maands bank-accepten.

In de vreemde wisselmarkt was het stil; Dollars werden goedkoper tot 4,85%.

Slot heden: New York 4,85¹¹/₁₆—¾, Amsterdam 12,09½—¾.

DE NEDERLANDSCHE HANDELS-POLITIEK.

De zoo uiterst moeilijke, ik mag wel zeggen delicate kwestie van de handelspolitiek hier te lande, trekt dezer dagen eens te meer de aandacht, nu het gewijzigde tarief onlangs in werking is getreden. Dit feit heeft van meerdere zijden tot hernieuwe — en ten deele van eene ruime beurs getuigende — uitingen van misnoegen geleid en onwillekeurig doet zich de vraag voor, of sedert verleden jaar, toen de indiening en behandeling van het ontwerp gewijzigde tariefwet zoo veel stof hebben opgejaagd, op economisch gebied nieuwe gezichtspunten geopend zijn?

Wat de handelsbeweging betreft, gaven over het afgelopen jaar zowel in- als uitvoercijfers vrijwel in gelijke verhouding eene niet onaanzienlijke stijging te zien. De arbeidsmarkt bleef daarnaast ook in 1925 een ongunstig beeld vertoonen. Tegenover verbetering in enkele bedrijfstakken, stond stilstand en zelfs verdere achteruitgang in andere, zoodat door-eengenomen in dit opzicht eene noemenswaardige verbetering nog is uitgebleven en de werkgelegenheid in niet geringe mate bij het aanbod van arbeidskracht achterbleef.

Deze verschijnselen bieden dus niet veel houvast, daar zij tot tegengestelde conclusies aanleiding zouden kunnen geven en overigens zijn zij bij een overzicht over kortere perioden van ondergeschikte beteekenis te achten tegenover het meer statistische karakter eener algemeene tariefherziening, te meer daar deze laatste ten onzent een uitgesproken fiscale strekking heeft gehad.

Van meer belang, zulks ten aanzien van onze geheele handelspolitiek als zoodanig, is een ander gegeven. En wel een gegeven, dat niet onopgemerkt kan blijven, zoodra men de handelspolitiek der onderscheidene staten als eene bij uitstek internationale aangelegenheid beschouwt, zoozeer dat er heden ten dage wel geen onderdeel van nationale wetgeving is, waar bij de belangen van andere staten in gelijke mate betrokken zijn.

Waarop ik doel, is de steeds verder gaande ontwikkeling van de handelspolitiek der vreemde staten op den weg van bescherming van eigen nijverheid. Het helpt niet of men zijn oogen er voor zou willen sluiten, erkend moet worden dat bovenstaand verschijnsel zich tot in den laatsten tijd geaccentueerd heeft. Aldus op de voornaamste plaats in Engeland, bij de toepassing van de Safeguarding of Industries, aldus in Duitschland en Frankrijk bij de aldaar aanhangige tariefhervormingen, aldus ook buiten Europa in de Zuid-Afrikaansche Unie en Australië. De meer tegemoetkomende houding van verschillende staten tegenover Duitschland, doet aan het door die staten gehuldigde principe niets af. Ook kan van de schuchtere, hoezeer lofwaardige stappen van de zijde van den Volkerenbond, ter bestrijding van in- en uitvoer belemmerende bepalingen, bezwaarlijk veel resultaat verwacht worden om het bovengemelde verschijnsel te keeren. Zonder overdrijving kan thans gezegd worden, dat alle geciviliseerde landen der wereld op den huidige dag in meerder of minder mate uitgesproken beschermende tendenzen vertoonen. Hierop dient dan alleen eene uitzondering te worden gemaakt voor Nederland, in zoover men althans niet zou willen stellen, gelijk door tegenstanders der gewijzigde tariefwet veelal geschiedt, dat deze laatste wet eveneens in wezen beschermend is. Maar al mocht hierdoor ook ten onzent reeds van het beginsel van den vrijhandel zijn afgeweken, dan geschiedde dit toch slechts in zoo veel geringer mate dan elders, dat wij in deze een geïsoleerde positie blijven innemen.

Wegens deze laatste omstandigheid kan natuurlijk nog niet het minste argument tegen de in ons land gevolgde gedragslijn worden ingebracht, wanneer ook de feitelijke verhoudingen alhier een geheel op zich

zelf staand beeld vertoonen. Is dit zoo? De vraag stellen is gemakkelijker, dan haar beantwoorden. Ons land is ongetwijfeld op de eerste plaats een handelsstaat te noemen. Aan den handel heeft Nederland zijn opkomst en welvaart en goeddeels zijne huidige positie op de wereldmarkt te danken. Daarnaast betwisten landbouw en industrie elkander voorloopig nog den voorrang voor het bezetten van de volgende plaats, maar reeds stelt de toekomst eene andere verhouding in het vooruitzicht. Met het oog al op de sterk toenemende bevolking in Nederland, is ons land noodwendig op de gestadige ontwikkeling zijner industrie aangewezen, terwijl land- of tuinbouw in verhouding tot den bevolkingsaanwas nooit eene voldoende uitbreidingsmogelijkheid bieden kan.

Ziehier een probleem, dat tevens de handelspolitiek raakt. Voor den handel brengt *elke* belemmering van het internationale verkeer uiteraard nadeel. Voor het meerendeel van onzen land- en tuinbouw evenals voor de exportindustrie ontstaat eerst gevaar, zoodra de *uitvoer* belemmering gaat ondervinden. Anders weer is het gesteld met de zgn. binnenlandsche industrie, voor welke belemmering van den *invoer* vóórdeelig pleegt te zijn. Botsing ontstaat hier met de exportbelangen dan, zoodra invoerbelemmerende maatregelen tevens den uitvoer indirect gaan schaden. Deze laatste belangentegenstelling wordt echter voor wat de industrie betreft, eensdeels reeds verzacht door het feit, dat deze vaak beide elementen zoowel van binnenlandsche als van exportindustrie in zich bevat en schijnt overigens naar wat de practijk elders te zien geeft, niet van dien aard te zijn, als de hier te lande op theoretische gronden scherp getrokken scheidingslijn zou doen verwachten. Het valt althans op, dat men in overwegende industriestaten met hooge invoerrechten van een belangenstrijd tusschen beide soorten industrie zoo weinig reppen hoort.

Hetgeen de geheele kwestie der handelspolitiek zoo uiterst moeilijk maakt, is juist de tegenstrijdigheid van belangen, die er mede gemeoid zijn. Volgens niet weinigen mag zelfs de vraag, of Nederland in de toekomst ooit zijne geïsoleerde positie op het terrein der handelspolitiek zal moeten prijsgeven, niet eens gesteld worden, daar dit voor ons land geen vraag zou zijn.

Moet echter voor zulk een aprioristisch stelling nemen de kwestie toch niet te gecompliceerd worden geacht? Wanneer een beduidend deel van onze industrie, ook zoover ze exportindustrie is, door de handelspolitiek der buitenlandsche staten bedreigd wordt of bedreigd gaat worden, wanneer onder meer de export onzer land- en tuinbouwproducten ernstig in gevaar mocht komen, moet Nederland dan terwille van zijne handelsbelangen per se werkeloos blijven toezien? Hoe de beslissing ook zou mogen uitvallen, een zorgvuldig wikken en wegen lijkt hier op zijn plaats.

Niet genoeg herhaald kan worden, dat eene beginselvraag voor of tegen vrijhandel hier geheel buiten staat, vooral dan, wanneer de afwijking van het vrijhandelstelsel zich beperkt tot de nader te bespreken retorsiemaatregelen, d.i. tot zuiver afweermiddelen in den buiten ons toedoen maar niet buiten onze belangensfeer gevoerd wordenden strijd op economisch gebied. Er bestaat hier tot zekere hoogte eene volkomen analogie met den strijd tegen eenzijdige ontwapening op militair gebied, welke daarom nog eenszins verzaking aan het vredesideaal inhoudt.

Wordt niet vaak ook elke afwijking van het absolute vrijhandelstelsel, als zoodanig te veel over een kam geschoren, alhoewel in aard en uitwerking verschillend? Op de eerste plaats valt hier te onderscheiden de uitgesproken protectionistische politiek over de geheele lijn, van landen als Amerika, Duitschland, Frankrijk, België, Tsjecho-Slowakije en zoovele andere. Daarnaast is te wijzen op Engeland, waar niet het minst den allerlaatsten tijd niet geschroomd wordt door zeer hooge beschermende rechten op be-

paalde artikelen zulke industrieën bij te staan, wier binnenlandsche afzet sterk te leiden heeft door — om onderscheidene redenen als abnormaal beschouwde — buitenlandsche concurrentie. Op de derde plaats is te noemen het aanwenden van zgn. retorsiematregelen, waarmede niet rechtstreeks de beveiling van den binnenlandschen afzet beoogd wordt maar van den export, al zullen daarbij zich gevallen voordoen, dat indirect industrieën, wier producten zoowel in binnen- als buitenland afzet vinden, bij hun binnenlandschen afzet bescherming gaan ondervinden.

In tegenstelling tot de eerstgenoemde systemen van handelspolitiek, is bij aanwending van retorsiematregelen bescherming dus geen vooropgezet doel, maar in voorkomende gevallen automatisch intredend gevolg. Doel van retorsie is veeleer het bevorderen van het internationale vrije ruilverkeer, aangezien tarieven slechts verhooging ondergaan, in zooverre het buitenland niet van overmatige heffing op onze exportproducten of zelfs algeheele uitsluiting is af te brengen. Ook indien men het thans in Engeland gevolgde systeem voor ons land in allen deele onaannemelijk zou blijven achten, is daarmede nog niet beslist omtrent de wenschelijkheid, dat aan de Nederlandsche Regeering de bevoegdheid wordt verleend, om in uitzonderingsgevallen retorsiematregelen toe te passen.

Wellicht zal juist deze vraag met het oog op onze exportbelangen in de toekomst in het bijzonder de aandacht vragen. De practijk heeft wel reeds aangevoeld, dat de clause der meestbegunstiging allermint voldoende waarborg meer biedt tegen eene behandeling van de zijde van het buitenland, welke vaak spot met alle gevoel van recht en billijkheid.

Voorbeelden van het willekeurige en voor onze belangen schadelijke optreden, in het bijzonder van de zijde onzer Oostelijke naburen, zullen er niet weinige zijn te geven. Ik wil mij hier bepalen tot de vermelding van een tweetal sprekende gevallen uit mijne omgeving. Ondanks zijn grooten kolenuitvoer naar Nederland ontziet Duitsland zich niet, zijnerzijds systematisch den invoer van kolen tegen te gaan van Nederlandsche herkomst, naar het naburige Deutsche industriegebied, alwaar deze kolen afzet kunnen vinden. Nu kan men wel tegenwerpen, dat de beperkter afzetmogelijkheid voor Nederlandsche kolen naast den onbelemmerden invoer uit Duitsland lage prijzen voor het binnenlandsche verbruik in de hand werkt, maar het willen voordeel zoeken voor een bepaalde consumentenkring uit zulke deloyale verhoudingen, zou m.i. toch van kortzichtige en tevens van weinig hoogstaande politiek getuigen.

Een ander voorbeeld vindt men bij het artikel tafelglas. Ook hier tegenover uitvoer naar ons land op ruime schaal, invoerverbod van Duitsland op die glassoorten, waarvoor aldaar navraag bestaat.

Zulke voorbeelden zijn ongetwijfeld gemakkelijk door andere aan te vullen. Men kan zich slechts verwonderen over de lankmoedigheid der Nederlandsche Regeering.

Voorzeker het aanwenden van wisselende tarieven onder bepaalde omstandigheden en ten aanzien van onderscheidene landen, brengt complicaties met zich. Ook zou aan het diplomatieke beleid bij het afsluiten van handelstractaten zwaardere eischen worden gesteld, dan bij het vasthouden onder alle omstandigheden aan de meestbegunstigings-clause noodig is. Maar door zulke moeilijkheden, welke ook elders oplossing hebben gevonden, is het systeem nog niet veroordeeld.

Juist onder de kleinere landen zag men verschillende met succes hun toevlucht nemen tot zulke maatregelen van verweer. Ontkend moet worden, dat daaronder de goede verstandhouding tusschen de betrokken landen noodwendig zou lijden. Het lijkt zelfs niet gewaagd, de veronderstelling te opperen, dat de vreemde staten dit verweer tegenover hun eigen han-

delspolitiek een heel wat natuurlijker daad zouden vinden, dan de passieve houding, ten deze tot dusverre door ons land ingenomen.

Hoe ook onze toekomstige handelspolitiek zal uitvallen, te wenschen is, dat dit vraagstuk met onbevangenheid en realiteitszin moge bezien worden. Veel is reeds gewonnen, wanneer men het er over eens mocht zijn, dat eenerzijds niet met een uitsluitend beroep op het „beproefde vrijhandelstelsel” kan worden volstaan en dat anderzijds een opnemen voor de bescherming eener bepaalde belangengroep tegen ernstige en soms deloyale bedreiging van de zijde van het buitenland, nooit beteekenen mag haar voorrechten te verleen, maar slechts tot doel kan hebben, haar eene rechtmatige plaats te verleen naast die van andere belangengroepen.

Ten slotte zij mij in verband met dit onderwerp, nog een enkele opmerking veroorloofd over den export naar onze koloniën. Gelijk bekend, zijn aldaar ook de producten uit het moederland aan invoerrecht onderworpen, hetwelk bijvoorbeeld bedraagt, om wederom tot mijne omgeving te blijven, voor keramische artikelen 10 pCt., voor glaswerk 12 pCt. enz. Zou ook hier aanpassing aan het buitenlandsche, met name het Engelsche voorbeeld, voor wat betreft de toekenning van preferentiele rechten, in de toekomst geen punt van overweging kunnen gaan uitmaken? Evenzeer op dit gebied schijnen alle argumenten niet te zijn uitgeput met een uitsluitend beroep op de nu eenmaal altijd gevolgde politiek, welke de financieele zelfstandigheid tusschen moederland en koloniën beheerscht. Hiertegenover ware te stellen, dat andere tijden andere voorzieningen brengen.

Zoo veel is naar mij voorkomt te verwachten, dat een dergelijke maatregel hier te lande gemakkelijker dan andere instemming zou vinden, waarbij althans binnen het Nederlandsche rechtsgebied de bestaande tolgrenzen ten deele zouden worden opgeheven of verzwakt, als tegemoetkoming aan de talrijke belemmeringen, welke van elders aan de ontwikkeling van onzen export worden in den weg gelegd.

Meerssen.

L. F. H. REGOUT.

EEN HANDLEIDING VOOR LOONS- VERGELIJKING. ¹⁾

Het bureau voor loongegevens van Centraal Overleg in arbeidszaken voor werkgeversbonden heeft een handleiding samengesteld voor loonsvergelijking tusschen verschillende bedrijfstakken. Deze handleiding moet dienen als leidraad voor werkgevers bij het maken van vergelijkingen tusschen de loonen uit eigen bedrijfstak en de loonen uit andere bedrijfstakken. Deze vergelijkingen blijken in de practijk van de bedrijven meer en meer noodzakelijk.

Bij het gebruik van dit boekje is ondersteld, dat de gebruiker over de noodige bedrijfskennis beschikt. Want het bevat enkel de hoofdzaken van de methode, die aan de loonsvergelijking ten grondslag ligt, zooals een technisch handboekje voor den ingenieur met de technische hoofdzaken kan volstaan. Deze vorm zou aanleiding kunnen zijn tot een hoofdzakelijk loontechnische bespreking, waarbij in het algemeen voor de lezers van dit tijdschrift de techniek te veel op den voorgrond zou moeten treden. Daarom lijkt het mij beter om mij nu te bepalen tot het maatschappelijk belang van het feit, dat deze handleiding uitgaat van een centrale werkgeversorganisatie, waarbij belangrijke landelijke werkgeversbonden zijn aangesloten.

Roeds herhaalde malen heb ik, ook in dit tijdschrift, ²⁾ gewezen op een algemeen belang, dat ge-

¹⁾ „Handleiding voor loonsvergelijking tusschen verschillende bedrijfstakken met vaklijst Mei 1925”, Centraal Overleg, Schotersingel 9, Haarlem.

²⁾ „E.-S. B.” van 18 Mei 1921, 15 November 1922, 23 en 30 April 1924.

diend is door de aanwezigheid van betrouwbare en vergelijkbare gegevens omtrent de werkelijke verdiensten, namelijk het inkomen der werklieden; dat dergelijke gegevens grootendeels ontbreken of zoo laat verzameld worden, dat de practische waarde dikwijls geheel verdwijnt; dat het bij loonconflicten meermalen voorkomt, dat geen der partijen over de juiste looncijfers beschikt, waardoor het gebeuren kan, dat achteraf gezien de inzet den strijd niet waard was; dat hierin verbetering is te brengen door het stelselmatig verzamelen en snel publiceren van loongegevens door werkgeversorganisaties, omdat alleen de werkgevers door middel van hun loonboekhouding in staat zijn de juiste gegevens te verschaffen. Ook na een bespreking van dit onderwerp in 1923 in den Nijverheidsraad wees dit college in een advies aan den Minister op het groote belang van betrouwbare en feitelijke gegevens omtrent loonen en loonsverhoudingen en gaf als zijn meening te kennen, dat „een regeling tot het verzamelen van loongegevens uitsluitend door de werkgevers in het leven dient te worden geroepen en dat de Regeering aan zulk een regeling rechtstreeks geen aandeel moet hebben.” Zooals bekend is, geschiedt dit reeds in de metaalnijverheid door den werkgeversvakbond, den Metaalbond, waarvan de resultaten elk halfjaar worden gepubliceerd. Ook werkgeversbonden uit andere bedrijfstakken zien de noodzakelijkheid van een systematische verzorging van deze aangelegenheid meer en meer in. Zij trachten hierin te voorzien op een wijze, die verband houdt met de eigenaardigheden van hun bedrijfstak en de meest practische oplossing van het vraagstuk oplevert.

Centraal Overleg, waarbij 15 landelijke werkgeversbonden (met ongeveer 125.000 werklieden) zijn aangesloten, heeft nu, als centrale organisatie, de daarbij aansluitende taak op zich genomen om de loongegevens van deze bonden in de *verschillende bedrijfstakken* te vergelijken. Hiermede is, in verband met hetgeen de individueele werkgevers en de werkgeversbonden op dit gebied reeds doen en moeten blijven doen, een soort trapsgewijze regeling voor het verzamelen en verwerken van loongegevens voltooid. Een regeling, die voortkomt uit en verband houdt met den ontwikkelingsgang, die het vereenigingsleven der werkgevers op het gebied van arbeidszaken te zien geeft.

Ik zal dit in het kort toelichten en daarbij de handleiding volgen.

De handleiding gaat uit van het feit, dat drie soorten van loonsvergelijkingen voor de werkgevers van belang zijn. Ten eerste: in eigen onderneming, ten tweede: in eigen bedrijfstak en ten derde: tusschen verschillende bedrijfstakken.

In *eigen onderneming* is de individueele werkgever uit een oogpunt van een goede bedrijfsleiding genoodzaakt de loonen van zijn eigen werklieden onderling te vergelijken. Uit deze vergelijkingen kan hij gevolgtrekkingen maken, die den goeden geest onder zijn werklieden bevorderen, doordat hij in staat is tijdig verandering te brengen in onjuiste loonsverhoudingen. Maar hij kan dergelijke vergelijkingen alleen maken indien hij zorg draagt, dat zijn loonboekhouding zoodanig is ingericht, dat hij over de cijfers, die het inkomen der werklieden aangeven, tijdig kan beschikken. Zijn belang brengt tevens mede, dat hij dit systematisch doet en dat de kosten aan het verzamelen en rangschikken der cijfers besteed, zoo gering mogelijk zijn. Ook doet hij nog een andere ervaring op. Hij merkt, dat het niet voldoende is om de looncijfers van zijn onderneming op zichzelf te beschouwen, maar dat het bij de beoordeeling der loonsverhoudingen tevens van belang is de beschikking te hebben over de looncijfers van andere ondernemingen uit eigen bedrijfstak.

Dit kan hij bereiken door zich aan te sluiten bij een landelijken werkgeversvakbond, bestaande uit

werkgevers van eigen of aanverwanten bedrijfstak. Die bond is immers onder meer in staat te doen, wat den alleenstaanden werkgever nooit lukt, namelijk te zorgen voor het verzamelen en verwerken van de loongegevens uit *zijn bedrijfstak*, die de individueele werkgever bij de beoordeeling van de loonsverhoudingen in eigen onderneming noodig heeft. Alleen moet hij daartegenover de verplichting op zich nemen om aan zijn bond op bepaalde tijden en in een bepaalden vorm de loongegevens van zijn onderneming te verschaffen. De werkgeversbond van zijn kant heeft er weder belang bij, dat het verschaffen, verzamelen en verwerken der looncijfers zoo min mogelijk last aan zijn leden bezorgt en zoo min mogelijk kost. Daarbij komt, dat het bondsbestuur zijn taak ook niet naar behooren kan verrichten als het niet over de looncijfers van zijn leden beschikt. En daar deze looncijfers in meer of mindere mate aan veranderingen onderhevig zijn, is het bestuur genoodzaakt te zorgen, dat de gegevens periodiek en zoo spoedig mogelijk inkomen. Deze belangengemeenschap kan derhalve den grootst mogelijken waarborg geven, dat deze regeling, die met de organisatie der werkgevers verband houdt, goed zal worden verzorgd en vlug zal werken.

Zoodra de organisatie der werkgevers zoover ontwikkeld is, dat deze landelijke bonden met elkander in arbeidszaken overleg plegen, dan ontstaat er een centrale organisatie van werkgevers, die belang heeft bij het vergelijken van de loongegevens der landelijke bonden. Het gevolg hiervan is, dat, hetgeen de landelijke bond reeds doet voor een bepaalden bedrijfstak ten behoeve van zijn individueele leden-werkgevers, nu de centrale organisatie gaat doen voor haar leden, namelijk de werkgeversbonden uit de *verschillende bedrijfstakken*. Deze Centrale gaat dan zorgen voor de vergelijkbare loongegevens, welke bij het onderling overleg der bonden noodig zijn. Hiervan is de handleiding van Centraal Overleg het zichtbare teeken, waarin de methode, die daarbij gevolgd wordt, is vastgelegd. Over de handleiding zelf het volgende.

Het is van het bureau van Centraal Overleg goed gezien om in het begin niet te veel hooi op de vork te nemen. De loonsvergelijkingen zijn voorloopig bepaald tot de meerderjarige mannelijke en vrouwelijke werklieden. Dit lijkt mij geen bezwaar, omdat de loonen van de minderjarige werklieden in de verschillende bedrijfstakken een vrij nauwkeurig te bepalen verband houden met de loonen der meerderjarigen. Dit zal derhalve bij het overleg geen moeilijkheden opleveren. Vervolgens sluit de methode van loonsvergelijking zich aan bij datgene, wat in werkgeversbonden reeds met succes is toegepast. Als maatstaf voor het inkomen is genomen het uurinkomen; voor de vakindeeling de opleiding, die voor het vak noodig is. Ten einde de werklieden in vakgroepen te kunnen indeelen is in de handleiding een zeer uitgebreide vaklijst opgenomen met bijna duizend vakken. Dit is mede een zeer verdienstelijk werk van het bureau voor loongegevens van Centraal Overleg, dat daarbij, zooals het voorwoord zegt, van de voorlichting van deskundigen heeft kunnen gebruik maken. Niettemin blijft het samenstellen van een vaklijst, die verschillende bedrijfstakken¹⁾ omvat, geen gemakkelijke taak.

¹⁾ Deze bedrijfstakken zijn:

1. Steen, glas, aardewerk-industrie; 2. Boekdrukkerijen, boekbinderijen, steendrukkerijen, chemigrafie; 3. Bouwvakken (bouwbedrijf, schilders-, steenhouwers-, stucadoors-, loodgieters-, installatiebedrijf); 4. Chemische bedrijven (zeep, soda, kaarsen, verf, olie, chem. producten, etc.); 5. Houtbedrijf (houthandel, houtzagerijen, kuipers- en kistenmakersbedrijf, meubelbedrijf); 6. Kleermakersbedrijf (maat en confectie); 7. Leerbewerking (schoenindustrie, leerlooierijen); 8. Mijnbedrijf; 9. Metaalindustrie (machines, instrumenten, scheepsbouw, constructie, rijtuigen, hoogovens etc.); 10. Papierindustrie en papierbewerkingsindustrie; 12. Textielindustrie (weverijen, spinnerijen, appretuur, etc.); 12. Voedings- en genotmiddelenbedrijf (meel, pellerijen,

Ten slotte moet ik nog opmerken, dat deze regeling voor het verzamelen van loongegevens, die voortkomt uit en verband houdt met de organisatie der werkgevers en waaraan deze handleiding haar ontstaan dankt, nog in een stadium van ontwikkeling verkeert. Maar de practische resultaten, die reeds bereikt zijn, wekken de verwachting, dat deze ontwikkeling zich in de meest practische richting beweegt.

M. TRIEBELS.

HET VERDRAG MET BELGIE EEN RAMP VOOR HET VADERLAND.

Onder bovenstaanden titel heeft de Oud-Inspecteur-Generaal van den Rijkswaterstaat *J. C. Ramaer* een geschrift het licht doen zien, waarin een grondige bespreking, uit technisch oogpunt, gegeven wordt van het bij Koninklijke Boodschap van 28 April 1925 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter goedkeuring aangeboden verdrag, tusschen de Ministers van Buitenlandsche Zaken van Nederland en van België op 3 April te 's-Gravenhage gesloten.

Het grootste gedeelte van het geschrift, dat 54 bladzijden druks omvat, is gewijd aan die gedeelten van het verdrag, welke betrekking hebben op de Schelde, met name Art. IV, door den schrijver aangewezen als de hoofdschotel van het verdrag. Wanneer men let op het gezag, dat den schrijver wegens de hooge positie, welke hij bij den Waterstaat bekleed heeft, in waterstaatsaangelegenheden toekomt, en daarbij in het oog houdt dat de heer *Ramaer* in zijn ambtelijke loopbaan eenige jaren hoofdingenieur-directeur van den Rijkswaterstaat in Zeeland is geweest en dus met de locale omstandigheden volkomen bekend is, zal men moeten toegeven, dat het zeker de moeite waard is, te luisteren naar hetgeen hij over de Schelde-kwestie te zeggen heeft. En dat is niet veel goods!

Alvorens tot den hoofdschotel over te gaan, brengt de schrijver zeer beknopt ter sprake de artikelen II en III.

Bij art. II, betreffende de afwatering in Vlaanderen, zegt de schrijver:

„In afwijking van latere artikelen is in dit artikel bepaald, dat als er nieuwe bemalingen of andere werken uit hoofde van dit artikel op Nederlandsch gebied ten behoeve van deelen van België, of op Belgisch gebied ten behoeve van deelen van Nederland noodig worden bevonden, de kosten daarvan door den belanghebbende gedragen worden. Dit is een goed beginsel. Maar waarom is dit elders niet doorgevoerd?”

Dat art. III de vrije scheepvaart huldigt, noemt de schrijver uitstekend. Het moet niet de bedoeling zijn, aan de Belgische scheepvaart eenige de minste belemmering in den weg te leggen.

Volgens § 2 van art. IV moet de Schelde met hare toegangen van uit volle zee, wat bevaarbaarheid betreft, te allen tijde beantwoorden aan de eischen, welke zoowel door den vooruitgang van den scheepsbouw als door de toenemende behoeften van de scheepvaart worden gesteld.

§ 8 zegt, dat door Nederland op zijn gebied de kosten gedragen zullen worden van de werken tot instandhouding van den tegenwoordigen staat van bevaarbaarheid, overeenkomstig de aangehaalde kaart in drie bladen. Dit noemt de schrijver reeds een vrij zwaren eisch, die elk jaar zwaarder en op den langen duur ondragelijk wordt.

Men kan het Nederlandsche gedeelte van de Schelde niet vergelijken met een rivier als bijv. den Rotterdamschen Waterweg. Eigenlijk is het geen rivier, maar een zeeboezem, waarin het vaarwater zeer onstandvastig is. Waar vroeger prachtige, breede ge-

cacao en chocolade, zuivel en margarine, bier en dranken, tabak en sigaren, suiker, etc.); 13. Landbouw, tuinbouw; 14. Visscherij; 15. Havenbedrijf, scheepvaart, binnenbeurtvaart, transportbedrijven; 16. Spoorwegen, tramwegen; 17. Overheidsbedrijf.

len waren, is de vaart thans veel moeilijker, doordat de geulen smal zijn of zelfs geheel gesloten voor diepgaande schepen.

De schrijver wijst erop, dat een stroom als de Westerschelde met weinig afvoer van boven op den duur achteruit moet gaan. Eene in 1860 ingestelde Staatscommissie, waarin mannen als J. A. Beyerinck, P. Caland, J. Dirks en J. F. W. Conrad zitting hadden, kwam reeds tot deze uitspraak.

De verplichting, welke § 8 ons oplegt, moge nu niet onredelijk schijnen, waar daartegenover staat, dat België het op zijn grondgebied vallende gedeelte van de Schelde te onderhouden heeft, men bedenke wel, dat het Belgische gedeelte beneden Antwerpen een zeer beschutte rivier met matige breedte en eene lengte van slechts 20 KM. is, terwijl het op Nederlandsch gebied vallende gedeelte tot Vlissingen 64 KM. lengte heeft en een wilde stroom is met zeer groote breedte, waar van alle kanten zand beschikbaar is om onmiddellijk door den gewonnen stroom, maar vooral bij storm, in de gebaggerde geul neer te vallen. Bovendien geschiedt het onderhouden van de vaargeul op Nederlandsch gebied dan toch geheel in het belang van de vaart op Antwerpen; het juiste beginsel van art. II omtrent ieders aandeel in de kosten is dus hier geheel zoek.

Ziet de heer *Ramaer* dus reeds groote financieele offers tegemoet als gevolg van de bovengenoemde verplichting, welke § 8 ons oplegt, nog donkerder ziet hij de toekomst in met het oog op de 3e alinea van diezelfde paragraaf, waar te lezen staat, dat in de verdere kosten — dat zijn die van verbetering zoodanig, dat telkens weder bereikt wordt hetgeen noodig zal zijn om, ingevolge § 2, te voldoen aan de voortschrijdende eischen van de scheepvaart — elk der beide Staten een later te bepalen aandeel zal dragen. Hij vreest, dat, wanneer de welvaart zich geleidelijk herstelt, België reeds vrij spoedig bij Nederland voor het dragen van zulk een aandeel zal kunnen komen aankloppen. Wanneer andere havenplaatsen, met name Rotterdam, de vaardiepte van hunne havens gaan vergrooten, zal Antwerpen vanzelf niet willen achterblijven en Nederland zal, volgens § 8, moeten medewerken om zijn grooten concurrent in staat te stellen, de concurrentie vol te houden.

Maar hetgeen voor den Rotterdamschen Waterweg slechts eenige millioenen zal kosten, loopt voor Antwerpen in de tientallen, misschien in de vijftigtallen millioenen. Wanneer België dan komt om eene bijdrage, dan gaat het niet aan te zeggen: wij betalen een duizendste in die kosten. Dat ware tegen den geest der bepaling, dat de kosten over de beide landen verdeeld worden. Wij zullen dan bijv. $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{6}$ van die kosten moeten dragen.

Niet minder somber is de schrijver gestemd over de gevolgen, te wachten van § 3 van art. IV, bepalende dat er ter behartiging van de scheepvaartbelangen eene commissie van beheer (gelijk getal leden te benoemen door elke regeering) wordt ingesteld. § 4 bepaalt, dat deze commissie beslist omtrent de plaatsing op de oevers van alle inrichtingen, die door de scheepvaartbelangen gevorderd worden, waaronder begrepen zijn werken, zooals verleggingen en doorsnijdingen, *zelfs landwaarts van de bandijken*, voorts het stopzetten van alle werken, die rivierwaarts van de bandijken een zoodanige wijziging zouden teweegbrengen, dat zij de scheepvaartbelangen zouden schaden.

Hij, die met de provincie Zeeland bekend is, moet — aldus de schrijver — in deze bepalingen een zoo geweldigen aanval op de beurs van Nederland en op de veiligheid van Zeeland zien, dat hem de haren te berge moeten rijzen.

Gezegen wordt dan op de zeer bijzondere toestanden, welke in de provincie Zeeland voorkomen, met name op het verschijnsel van dijk- en oevervallen, waartegen men zich vroeger vrijwel onmachtig voelde.

Aan een aaneengesloten verdediging van den aangevallen onderzeeschen oever, waar diepten tot zelfs wel van 30 M. onder laagwater werden gepeild, kon, wegens de reusachtige daarmede gemoede kosten, veelal niet worden gedacht. Men wist dan niet anders te doen dan het maken van inlaagdijken, die dan soms na verloop van tijd gevaar liepen, zelf in een nieuwen val betrokken te worden, zoodat tot het maken van een nieuwen inlaagdijk, nog weger landwaarts, moest worden overgegaan. Zoo zijn in vroeger eeuwen in Zeeland uitgebreide grondoppervlakten door het water verzwolgen.

In de tweede helft van de vorige eeuw is men echter met goed gevolg begonnen, voor zulke gevallen een verdedigingsstelsel toe te passen, waarbij enkele doelmatig gekozen punten van den aangevallen oever worden vastgelegd, waardoor de zekerheid wordt verkregen, dat het wegvallen van den oever telkens tusschen twee op elkaar volgende van die punten niet verder landwaarts zal geschieden dan tot aan een onder zekere bocht naar binnen gebogen lijn. Bij dit zoogenaamde „stelsel van de vaste punten” zijn en worden bij voorkeur naar buiten uitspringende gedeelten van den oever als vast te leggen punten gekozen en zulke punten kunnen aan de scheepvaart eenigen last veroorzaken. Maar wanneer nu, in het scheepvaartbelang van Antwerpen, bevolen werd, bestaande vaste punten op te ruimen of belet werd nieuwe aan te leggen, dan zou de veiligheid van den dijk in de nabijheid ernstig bedreigd zijn.

Thans zijn het de hooge en andere heemraadschappen, dijk- en polderbesturen, onder toezicht van Gedeputeerde Staten van Zeeland en oppertoezicht van het Rijk, die over dergelijke zaken, waarbij de veiligheid van het Zeeuwsche grondgebied betrokken is, te beslissen hebben. Maar hoe zal dit zijn als het verdrag tot stand komt? De commissie van beheer zal dan moeten beslissen. De Nederlandsche leden der Commissie zullen zeker voor de Nederlandsche belangen krachtig opkomen, maar voor de Belgische zal het belang der Antwerpse scheepvaart den doorslag geven. Bij gebrek aan overeenstemming zal een uit drie leden bestaand scheidsgerecht moeten beslissen. Daaromtrent schrijft de heer *Ramaer*:

„Stellen wij het zeer waarschijnlijk geval, dat de regeeringen voor de benoeming van het derde lid niet tot overeenstemming komen. Dan zal de handelwijze van § 5 gevolgd worden en de eerste maal de koning van Spanje het derde lid benoemen, na drie jaren zal die benoeming door den koning van Denemarken geschieden en zoo verder *à tour de rôle*.

Nu wil ik gaarne aannemen, dat koning Alphonsus XIII dat derde lid naar zijn beste weten zal benoemen, maar het zal toch wel een Spanjaard zijn. En wat weet een Spanjaard, hij moge zelfs een zeer bekwaam ingenieur zijn (de Spaansche ingenieurs zijn bekend om hunne groote wiskundige kennis), van Zeeland en al zijne bijzonderheden. In Spanje is geen enkele polder, en zelfs gestudeerde Nederlanders, die in een ander gedeelte van het land wonen, zijn van de polderzaken somtijds zeer slecht op te hoogte. Zulk een Spanjaard, voor drie jaren of ook voor één bepaald geval benoemd en die het met eigen zaken waarschijnlijk volhandig heeft, zal zich onmogelijk voldoende op de hoogte van dit merkwaardige land kunnen stellen en er is alle kans, dat een welbespraakt Belgisch lid hem geheel in zijn schuitje krijgt.

Ik heb van het suggereeren van een opper-arbiter door een zijner collega's in eene arbitrage-commissie merkwaardige voorbeelden gezien. Daar ging het om het belang van een enkeling, hier zal het gaan om belangen, zoo groot, dat men zijn hart vasthoudt bij hetgeen er gebeuren kan als de commissie den Belgischen kant opgaat.”

Niet alleen, dat de belanghebbenden niet meer vrij zullen zijn, een bedreigden oever te verdedigen op eene wijze als, met de ervaring daaromtrent in Zeeland opgedaan, het meest passend wordt geacht, zelfs tegen landaanwinning door bedijking van rijpe schorren zal bezwaar gemaakt kunnen worden op grond van daarmede gepaard gaande verkleining van de vloed-

kom voor de Wester-Schelde, hoewel zulk eene verkleining toch reeds door geleidelijke aanslibbing zal hebben plaats gehad.

De beschouwingen van den heer *Ramaer*, verband houdende met de Schelde-kwestie, eindigen met de volgende opmerking:

„Zoo heeft de Belgische regeering ook overvraagd en wel op eene schromelijke wijze, en terwijl de Nederlandsche regeering tegen dergelijke en billijke eischen eene afwijzende houding heeft aangenomen, is ze nu opeens van die houding afgeweken. Ik vraag mij tevergeefs af: waarom?”

Na de Schelde behandelt de heer *Ramaer* de kanalen.

Met betrekking tot het kanaal Antwerpen—Moerdijk brengt hij in herinnering, dat, toen de Ooster-Schelde door de natuur zoodanig verdroogd was, dat men er bij laagwater door kon loopen van Zuid-Beveland naar den Noordbrabantschen wal, Nederland, ter voldoening aan § 8 van art. IX van het op 19 April 1839 te Londen gesloten verdrag met België, het kanaal door Zuid-Beveland van Hansweert naar Wemeldinge heeft aangelegd. Later toen, ten behoeve van den spoorweg door Zeeland, ook het Sloe tusschen Zuid-Beveland en Walcheren afgedamd moest worden, heeft Nederland, ter vervanging van dien vaarweg, een kanaal van zeer ruime afmeting van Vlissingen naar Veere gemaakt. Waarom moet er nu nog een kanaal komen van Antwerpen naar den Moerdijk, alleen om Antwerpen even dicht bij Duitschland te brengen als Rotterdam?

Wat het kanaal Antwerpen—Venlo—Rijn betreft, vestigt de heer *Ramaer* de aandacht op de geheel onverplichte concessie onzerzijds tot medewerking aan het tot stand komen van zulk een kanaal en het daarin gelegen bewijs van Nederlandsche welwillendheid, in tegenstelling met de houding van België betreffende werken in deze buurt in vroegeren en lateren tijd.

In herinnering wordt gebracht de ruwe wijze, waarop vroeger de Belgen omgingen met de waterontleening aan de Maas bij Hocht voor voeding van de Zuid-Willemsvaart en van het kanaal van Bocholt naar Antwerpen met zijtakken en voor bevoeiingen in België. Nadat het bevoeiingswater zijn diensten als zoodanig bewezen had, werd het naar Noord-Brabant afgevoerd en gaf daar aanleiding tot overstroomingen. Door het Maastractaat van 1863 werd de hoeveelheid water, die België voor bovengenoemde doeleinden gebruiken mag, althans tot een zeker maximum beperkt; maar men heeft, zij het ook in mindere mate dan vroeger, in de Dommelvallei nog heel wat last van het Belgische bevoeiingswater. En volgens het onderhavige verdrag wordt het water, dat België gebruiken mag, nog vrij sterk uitgebreid. Waarom?

Nederland heeft behoefte aan een goeden afvoerweg te water voor zijn kolen uit het Limburgsche mijngebied naar de overige provinciën van het land, maar is met België niet tot overeenstemming kunnen komen omtrent kanalisering van de grensscheidende gedeelten der Maas, hoewel ook België daarbij belang zou hebben gehad voor het Luiksche bekken en de mijnen in het Oosten van Belgisch Limburg. Het gevolg is, dat Nederland een kostbaar lateraal kanaal van de Maas moet maken van Born naar Borgharen. Toch zullen nu kostbare verbeteringen van het kanaal Luik—Maastricht en van de Zuid-Willemsvaart door Nederlandsch grondgebied loopen en door Nederland betaald worden.

Aan Nederland wordt in § 3 van art. VII zoogenaamd de concessie gedaan, dat België erin toestemt, dat er een kanaal wordt aangelegd van de Zuid-Willemsvaart tusschen Neer-Oeteren en Bocholt naar een punt van de Maas nabij Maasbracht. Een voordeel voor Nederland ziet de heer *Ramaer* in dit kanaal niet, nu wij het kanaal Born—Borgharen maken, wel een zeer groot voordeel voor den kolenafvoer der mijnen van het Oostelijk deel van Belgisch Limburg naar de gekanaliseerde Maas en verder door het Maas—Waal-

kanaal naar de Waal. Toch zal nu Nederland, in het voordeel van de Belgische concurrentie, het op zijn grondgebied vallende, ruim 2 KM. lange gedeelte van het 20 KM. lange kanaal maken met een kostbare schutsluis tegenover Maasbracht.

Tegen de regeling van de afwatering der polders op de grens van Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen en die, betreffende de afwatering van de Roozendaalsche Vliet en de Mark, heeft de heer Ramaer geen bezwaar. Maar hij betreurt het, dat onze regering de onderwerpelijke overeenkomst niet heeft aangegrepen als eene gelegenheid om te komen tot eene voor ons bevredigende regeling van de kwestie Baarle. Uitvoerig zet hij uiteen, hoe allergrilligst het beloop is van de grenzen tusschen Baarle-Nassau (Nederlandsch) en Baarle-Hertog (Belgisch) en welke onoverkomelijke moeilijkheden zulks ons bezorgt in het tegengaan van smokkelhandel.

Aan het slot van zijn geschrift komt de heer Ramaer nog even terug op de Schelde-kwestie en heeft dan geen slot voor den mond. Men luistere slechts!

Wanneer België de kosten van het onderhoud van den, uit de natuur op den duur achteruitgaanden, toestand van Antwerpen waterweg moet betalen, zal Antwerpen matiging in acht nemen. Maar waarom zullen zijne handelaren dat doen als Nederland, zijn concurrent, het betaalt?

Ingevolge het verdrag zullen onze nazaten gebonden zijn, een rivier, die dan op de wijze van het Zwin, hetwelk van 1350 tot 1550 van een zeer diepen en breeden zearm tot niet veel meer dan eene sloot is aangeslibd, waardoor Brugge als haven geheel vervallen is, op de bovengenoemde groote diepte te houden.¹⁾ Ik verzeker u, dat als dit verdrag tot stand komt, die nazaten onze nagedachtenis met volkomen recht zullen vervloeken.

Aan het Nederlandsche gezag wordt een slag toegebracht, doordat in Zeeland alles zal moeten wijken voor het scheidsgerecht van drie leden, een slag, die volgens de memorie van toelichting vergoelijkt wordt doordat Nederland zijne souvereiniteit behoudt, maar tegenover het gezag van het scheidsgerecht is die souvereiniteit niets dan schijn.

Nederland wordt misschien spoedig, maar zeker op den langen duur (en het verdrag is een eeuwig edict, dat niet als het in de 17e eeuw vastgestelde van dien naam, zijn naam niet verdiende) door de op zich genomen verplichtingen financieel op zware lasten gebracht.

Nederland mag zonder op den duur in groot gevaar te komen, zijne hoogheidsrechten niet opofferen en moet alle arbitrale uitspraken, in het bijzonder omtrent de verdediging van de provincie Zeeland tegen den waterwolf als omtrent de diephouding der Schelde, afwijzen.

En nu nog iets over hetgeen de inzender in de „Nieuwe Rotterdamsche Courant” ons verhaalt van een stok achter de deur. Waar staat die stok? Zou België, nu er een Volkenbond is, nu zoovele landen, ja bijna alle landen van den aardbol, vredelievend gezind zijn, ons omdat wij niet aan zijne ongerechtvaardigde eischen willen voldoen, een oorlog willen aandoen?

Mij dunkt, dat is onmogelijk. Wij hebben minder zielen dan België (ten minste als onze koloniën niet medegerekend worden), maar het is toch ook iets, voor eene rechtvaardige zaak te strijden. En als het — wat God verhoede — zoover mocht komen, zullen er dan ook in België niet een aantal eerlijke mannen opstaan om te zeggen: het is te dol? Ik stel mij van dien stok achter de deur geen schrikbeeld voor.

Moge de ramp, die door dit verdrag over ons vaderland gebracht dreigt te worden, door de vereende pogingen van alle vaderlanders afgewend worden.

¹⁾ Uit dezen zin zijn blijkbaar eenige woorden weggevalten; de bedoeling is niettemin wel duidelijk.

Met het bovenstaande heeft de ondergeteekende een geheel objectief overzicht gegeven van den inhoud van het geschrift.

Hij stelt er echter prijs op, te verklaren, dat hij — zonder in alle bijzonderheden de inzichten van den schrijver te deelen — met diens betoog omtrent de uiterst schadelijke gevolgen, welke van het verdrag voor Nederland te wachten staan, geheel instemt.

Hij ziet in het optreden van den heer Ramaer in deze een vaderlandslievende daad, waarvoor hij hem gaarne hulde brengt.

Prof. Ir. W. K. BEHRENS.

Delft, 13 Juli 1925.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE ILLIQUIDITEIT DER DUITSCHE ONDERNEMINGEN.

Prof. Dr. J. Wolf te Berlijn schrijft ons:

Men zegt, dat de beurs de barometer van het economisch leven is. In waarheid heeft zij met haar cyclische stemmingswisselingen reeds onheil genoeg aangericht en wel het ergste met haar depressies. Hiertoe komt het steeds, wanneer er gebrek is aan vrij kapitaal. Bijzonder erg wonden de depressies, wanneer het zoowel aan op korten als aan op langen termijn beschikbaar kapitaal mangelt en aan een opheffing van dit gebrek gedurende langeren tijd niet te denken valt. „Und weil mein Füsschen trübe läuft, so ist die Welt auch auf der Neige”. Ook ditmaal is de depressie, toen haar tijd gekomen was, niet uitgebleven. Sedert einde Januari is de aandeelenindex van 110 tot 70 gedaald. Sedert het vastloopen van het Stinnes-concern en het stilleggen van de Reiherstieg scheepswerf geldt het ter beurze voor uitgemaakt, dat de Duitse volkshuishouding een zware illiquiditeitscrisis doormaakt. Bijloopers fabelen zelfs reeds van een voor de deur staande „volledige ineenstorting van het economische leven”.

Tot zulk een opvatting kan men slechts komen, omdat men sedert maanden alleen acht heeft geslagen op de ongunstige teekenen. Het beeld van het geheele Duitse economische leven is wezenlijk anders dan de beurs het afschildert.

Het allergrootste deel van het Duitse economische leven gaat het in het geheel niet zoo slecht als het schijnt. De Duitse landbouw is gedurende het laatste jaar op wonderbaarlijke wijze versterkt. Groot is ook het aantal industriele branches, waar zich de vrucht overvloedig heeft gezet. Het rendabelst is op het oogenblik de automobiellindustrie. De zaken der kali-industrie hebben zich verdubbeld. Zeer goed van orders voorzien zijn de electrotechnische bedrijven en de chemische industrie, vele industrieën van bouwmaterialen — in het bijzonder de cementindustrie — de keramische bedrijven en de cellulosefabricage. De uurwerkindustrie is met haar huidige toestand geheel tevreden. Andere takken herstellen zich zichtbaar. Daartoe behooren de geheele textielindustrie en de schoenennijverheid. Meer gemopperd dan geklaagd wordt er door de machine-industrie. Bij haar hapert het eigenlijk slechts in den buitenlandschen afzet en ook hier hoofdzakelijk nog wegens te lange leveringstermijnen, hetgeen nu juist niet voor een slechten gang van zaken spreekt. Algemeen slecht gaat het op het oogenblik uitsluitend de zware industrie, den steenkolenmijnbouw, de staal- en ijzerindustrie, den scheepsbouw en den locomotief- en wagonbouw. Plaatselijk heeft hieronder de bouwnijverheid te lijden. Catastrophaal slecht gaat het echter ook hier slechts enkelen ondernemingen. De meeste werken slechts met verminderde, soms sterk verminderde capaciteit, doch slechts hier en daar onrendabel. Weliswaar zijn er maar weinig, die dit woord willen hebben.

Ondanks ontslag van arbeiders op groote schaal door de zware industrie is het werkloosheidscijfer sedert den winter sterk gedaald. En dit ook nog ge-

durende den laatsten tijd, waarin geen seizoenopleving plaats vond. Tegenover iederen ontslagen arbeider staan er twee, welke elders een plaats vinden.

Waar de zaken zoo staan kan er in het geheel geen sprake van zijn, dat wij thans wegens het stilstaan van den stroom van buitenlandsch kapitaal weder teruggezonden zijn in de illiquiditeitscrisis van het vorige jaar. Deze was een afzetcrisis van geheel andere afmetingen als de slechts gedeeltelijke van thans. Het kraakte toen in het gebinte der allermeeste ondernemingen, terwijl dit op het oogenblik bij weinige het geval is.

De illiquiditeitscrisis van thans heeft een eigen karakter. Zij is het gevolg van de te groote vlottende schuld der Duitsche ondernemingen. *Algemeen wordt thans met te veel kort crediet gewerkt.* Lang crediet was en is, nog steeds in geheel onvoldoende mate verkrijgbaar. *Men hield en houdt zich daarom aan het korte, ook voor doeleinden, waar zulks zeer gewaagd is.* Men bouwde en bouwt ermede, kocht en koopt, daarmede grondstukken, machines en dergelijke. De meesten deden en doen het in blind vertrouwen, dat telkenmale het crediet zal worden verlengd, of dat zich spoedig een gelegenheid tot omzetting in crediet op langen termijn of in aandeelenkapitaal zal voordoen. Anderen overschatten de verbetering in het bedrijfsleven en achten zich sterk genoeg de schuld te rechter tijd te kunnen aflossen. Men vergeet ook te rekenen met de mogelijkheid van een latere grotere behoefte aan bedrijfskapitaal, als gevolg van loonsverhoogingen, meer gemakkelijke betalingsvoorwaarden voor afnemers en dergelijke en nog minder denkt men aan een prijsdaling van grondstoffen, welke met kort crediet uit de markt werden genomen. Daarom moeten velen bevreesd zijn voor de vervaltermijnen der door hen opgenomen korte credieten. Op zijn minst hebben zij zich op genade of ongenade aan het bankkapitaal overgeleverd. Gevaarlijker nog dan de vervaltermijnen van oude schulden, is de noodzaak tot het opnemen van aanvullend kort crediet, ook al gaat het hierbij om echte bedrijfscredieten. Het was nl. het weigeren van zoodanig crediet, dat tot stillegging van de Reiherstieg scheepswerf leidde. Daarentegen geraakte de Stinnesgroep door het opzeggen van groote *buitenlandsche* credieten in moeilijkheden. Is het reeds een waagstuk met binnenlandsche korte credieten het vaste kapitaal uit te breiden, dan is het vanzelf sprekend in dubbele mate een halsbrekende toer, zulks met buitenlandsche te doen, welker verlenging nog veel minder zeker is. Alles bijeengenomen ging het bij beide om fouten in de financiering van op zichzelf levenskrachtige ondernemingen. Gebrek aan liquiditeit kan immers ook ondernemingen bedreigen, waarvan de waarde der activa die der passiva overtreft. Desniettemin kan liquidatie een afslachting worden, waarbij het vlottend kapitaal het vaste kapitaal zoo in het nauw brengt, als voor eenigen tijd het vaste kapitaal het vlottend kapitaal deed.

Tot bijzondere vrees voor de volkshuishouding geeft deze soort illiquiditeitscrisis echter nauwelijks aanleiding. De bedrijven worden in ieder geval afzonderlijk voortgezet en vaak zelfs door daartoe meer geschikt.

J. WOLF.

DE DEENSCH KROON OP WEG NAAR DE PARITEIT.

De heer L. Estrup te Kopenhagen schrijft ons:

De Deensche kroon heeft de laatste maanden een zeer krachtige hausse doorgemaakt, welke haar in snelle sprongen van circa 65 öre tot een koers, die bij het schrijven van deze regels 85 öre nadert, heeft gebracht, een beweging, die in hetzelfde tempo schijnt door te zullen gaan.

Wij hebben in een tweetal vroegere artikelen ¹⁾ de valutaregeling beschreven, die met nieuwjaar 1925 in-

¹⁾ [Zie de Nos. van 11 en 18 Maart II. — Red.]

gevoerd is en tot besluit van deze uiteenzetting opgemerkt, dat de valutaregeling, niettegenstaande haar schijnbaar bescheiden doel wat de verbetering van den kronenkoers betreft, geen werkelijke garantie gaf voor een koersstijging. Afgezien van de politieke kringen, die reden hebben, de verdiensten van de regeering en haar nieuwe valutawet op te hemelen, is men het er hier algemeen over eens, dat niet deze wet het bereikte resultaat veroorzaakt heeft. De stijging van de kroon moet ongetwijfeld veroorzaakt zijn door een zeer scherpe credietinperking door de Nationale Bank gedurende de laatste 18 maanden, en in verband staand met de groote uitsluiting, waarvan de invloed duidelijk te bespeuren is in de handelsbalans, wier cijfers hieronder volgen:

Invoer minus Uitvoer van binnen- en buitenlandsche

goederen, in miljoenen kr.

Januari 1925	+ 22
Februari "	+ 25
Maart "	+ 15
April "	+ 11
Mei "	+ 14
Januari—Mei 1925	+ 59
Januari—Mei 1924	+ 97

Hierbij komt een aantal oorzaken van meer toevalligen aard. In de eerste plaats de verwachting van een buitengewoon grooten oogst en de belangrijke beperking der uitgaven, zoowel in het particuliere als openbare leven, welke het noodzakelijk gevolg was van het groote arbeidsconflict, dat van einde Maart tot begin Juni zijn stempel drukte op het Deensche bedrijfsleven. Bovendien was het de grootste loonstrijd, dien het land ooit doorgemaakt heeft.

De stijging van de kroon gedurende dit jaar wordt door onderstaande cijfers toegelicht:

Dollar-notering te Kopenhagen.

2 Januari 1925	566.50	15 Juni 1925	528.50
2 Februari "	561.00	22 "	521.00
2 Maart "	560.75	29 "	507.00
1 April "	547.50	6 Juli "	485.00
1 Mei "	536.75	13 "	488.75
2 Juni "	535.00	20 "	469.00
8 "	533.25	27 "	439.50

De groote snelheid, waarmede de kroon in de laatste twee maanden gestegen is, heeft natuurlijk veel opzien en bezorgdheid in het bedrijfsleven gewekt. De vereenigingen van pachters, welke de kleine landbouwers vertegenwoordigen, zien in de stijging der kroon een groot gevaar, omdat zij grond hebben gekocht tot hooge prijzen, waarvoor een bedrag aan rente opgebracht moet worden, hetwelk, daar zij hun voortbrengselen verkoopen tegen vreemde valuta, steeds stijgt en dientengevolge hebben zij den eisch gesteld, de wettelijke goudwaarde van de kroon tot 80 öre te verlagen, na haar op dien koers gestabiliseerd te hebben. Deze eisch vond geen bijval in de andere kringen van het Deensche volk en het overige bedrijfsleven beperkte zijn eisch tot eene discontoverlaging.

De stijging van de kroon heeft haar stempel gedrukt op de zomerbijeenkomst van den Rijksdag. Langdurige besprekingen hadden tot resultaat een door alle partijen aangenomen motie, waarin verlangd wordt, dat de regeering, in overleg met de Nationale Bank, zal zorgen voor een verhooging van de in de valuta-wet vastgelegde minimum-dollarcoersen, benevens vaststelling van de verdere ontwikkeling en het einddoel der Deensche valuta-politiek, waaronder begrepen de afwendings der moeilijkheden, welke de definitieve stabilisatie van de kroon met zich brengt. De motie verklaart tevreden te kunnen zijn met een gelijktijdig van de Nationale Bank ontvangen toezegging, dat de Bank pogingen zal aanwenden, om groote schommelingen in den wisselkoers tegen te gaan. Tot dit doel beschikt de Bank over een belangrijk valutabezit, dat zij aanwenden zal om deze schommelingen, zoo klein mogelijk te maken. Tot slot spreekt de Rijksdag-motie de wenschelijkheid eener discontoverla-

ging uit, als zijnde van groote waarde voor het bedrijfsleven, aannemende, dat men het disconto verlagen kan, zonder de crediet-politiek der Nationale Bank te veranderen en dat een verlaging geen andere uitwerking op de valuta-politiek heeft dan een voortzetting van de snelle sprongsgewijze stijging van den kronenkoers tegen te gaan.

Bovengenoemde indiening eener nieuwe valuta-wet, met verhoogde minimum-dollarcoersen, heeft plaats tusschen de buitengewone zomerbijeenkomst en de gewone Rijksdagbijeenkomst in October. Maar de mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat de stijging der kroon zich gedurende de besprekingen voortzet in zoodanig tempo, dat de pariteit bereikt is, voordat men een nieuwe wet gereed heeft.

In het algemeen moet gezegd worden dat men hier te lande de hoop koestert, thans eindelijk goed op weg te zijn naar het einde van de belangrijke valuta-moeilijkheden, waarmede men in de laatste jaren heeft geworsteld en dat het volk bereid is, de lasten op zich te nemen, welke een snelle en sterke deflatie als thans optreedt, noodzakelijk met zich brengt.

Van de zijde der conservatieven werd gedurende de besprekingen in den Rijksdag zonder tegenspraak beweerd, dat de bovengenoemde, door alle partijen aangevraagde motie, aldus is uit te leggen, dat de Nationale Bank de vrije hand heeft, op eigen verantwoordelijkheid al dan niet tot discontoverlaging over te gaan en deze eventueel achterwege te laten, indien zij meent, dat zodoende haar vermogen, den koers op het thans bereikte peil te houden, verzwakt wordt.

Van dezelfde zijde werd zonder tegenspraak beweerd, dat de motie moet opgevat worden als een uitdrukking van den wil om de kroon op de pariteit te brengen.

Een belangrijk deel der besprekingen omtrent de stijging van de kroon werd ingenomen door de kwestie betreffende buitenlandsche speculatie, omdat van verschillende zijden beweerd werd, dat zoowel van Amerikaansche als Hollandsche zijde in de verwachting van een rijzing belangrijke kapitalen in Deensche kronen gestoken waren.

De kwestie betreffende de hoegrootheid en de beteekenis dezer vreemde kapitaalsbelegging voor de stijging der kroon, wordt zeer verschillend beoordeeld in financieele kringen hier te lande, maar de algemeene opinie is toch, dat de Nationale Bank, in verbinding met het koersegeringsfonds, en gesteund door de belangrijke voorraden buitenlandsche valuta, welke zij sedert nieuwjaar heeft bijeengegaard, in staat zal zijn de reactie, die zich eenmaal zal doen gelden, te neutraliseeren.

L. ESTRUP.

DE NIEUWE DUITSCHE CENTRALE LANDBOUWBANK.

Dr. Carl Krämer te Hamburg schrijft ons:

De dringendste credietbehoefte van den Deutschen landbouw werd na de stabilisatie van het geld uit de middelen der Rentenbank bevredigd. Door de oprichting der nieuwe Reichsbank als met de zorg voor het geldwezen belast instituut in Augustus 1924, werd hierin tweemaal veranderd. De landbouw werd van de credietverleening door het nieuwe Instituut uitgesloten, omdat de landbouwwissels niet kunnen voldoen aan de strenge dekkingsvoorschriften van de bankwet, terwijl daarentegen het bedrijf der Rentenbank beperkt werd tot de afwikkeling der oude wisselschulden; zij kon dus geen nieuwe credieten verleen. Deze beperking van de voor den landbouw beschikbare credieten was nu des te gevaarlijker, daar zij met een zeer ongunstigen toestand op de markt voor landbouwproducten samenviel. Mitsdien moest er reeds toen aan gedacht worden, recht te doen wedervaren aan de credietbehoefte van den landbouw. Derhalve werden toen de beschikbare middelen van de Rentenbank en een bedrag van 25 mill. R.M. jaarlijks uit den dienst der Rentenbankhypotheken

beschikbaar gesteld voor een op te richten „Agrarbank”. Binnenlandsche politieke moeilijkheden verhinderden toentertijd het aannemen van het desbetreffend wetsontwerp, dat o.m. voorzag in het voortbestaan van genoemde hypotheeken ten gunste der Agrarbank, ook na beëindigde liquidatie van de Rentenbank. Aangezien de onderhandelingen over de wet bleven slepen werd op 22 December 1924 een „Treuhandstelle der Deutschen Rentenbank” opgericht, die, gedurende een overgangsperiode tot 1 November 1925, de beschikbare middelen der Rentenbank (160 mill. R.M.) volgens een door dit Instituut met toestemming der Rijksregering opgesteld plan moet uitleenen en beheeren. Den 5den Mei werd vervolgens het ontwerp van wet tot oprichting van de Deutsche Rentenbankkreditanstalt bij den Rijksdag ingediend en na veel beraadslagingen met aanzienlijke veranderingen op 18 Juli jl. door den Rijksdag aangenomen. De hoofdzaken laten wij hieronder volgen.

De taak der nieuwe op te richten Rentenbankkreditanstalt (Centrale Bank voor den Landbouw) met zetel te Berlijn, is het aantrekken van middelen en het verleen van credieten ten behoeve van alle takken van den Deutschen landbouw, met inbegrip van de bevordering van de grondontginning en van de vestiging van nieuwe landbouwbedrijven. Bij deze credietverleening moet met de toestanden in en de behoeften van de verschillende landen en deelen daarvan, zoowel als met die van de verschillende grootte-klas sen der landbouwbedrijven, op gepaste wijze rekening worden gehouden. De taak valt in twee deelen uiteen: het verleen van rentedragende voorschotten ter bevrediging van de behoefte aan hypotheccair crediet en de verzorging met kort crediet zonder hypotheccair onderpand. Dit tweede deel van haar werkzaamheden is voorloopig beperkt tot een termijn, welke 31 December 1930 afloopt, aangezien het de vraag is, of daarna nog dezelfde schaarschte aan landbouwbedrijfsmiddelen heerscht. In zoverre deze taak niet kan worden vervuld uit de eigen middelen van het Instituut is het gemachtigd obligaties aan toonder uit te geven en leeningen voor den duur van minstens één jaar op te nemen, deviezen te koopen en te verkoopen en de beschikbare kasmiddelen door uitzetting op korten termijn bij solide banken te benutten.

De Bank is in zeker opzicht als „Bank der Landbouwbanken” gedacht; de credietverleening vindt niet direct aan de landbouwbedrijven plaats, doch aan een aantal in de wet genoemde credietinstellingen. Voor de verleening van het hypotheccair crediet komen in hoofdzaak de plaatselijke credietverenigingen, de hypotheekbanken en de „Spitzen”-organisaties van de publiekrechtelijke spaarbanken (Girocentrales) als bemiddelingsinstanties in aanmerking. De Agrarbank neemt vermoedelijk hoofdzakelijk in het buitenland leeningen op en geeft daarvoor tot het zes- resp. 8-voud van het kapitaal (3, resp. met goedkeuring van den Reichsrat 4 milliard R.M. als maximum) rentedragende obligaties aan toonder uit. De aldus verkregen bedragen worden — waartoe de Bank het recht tot het handeldrijven in deviezen is verleend — aan de aangegeven instituten tegen overgave van pandbrieven en hypotheeken overgedragen en door deze aan de credietzoekenden doorgegeven.

De den landbouwbedrijven verleende hypotheccaire credieten mogen slechts tot meer economische inrichting der bedrijven dienen („Meliorations”-credieten). Deze werkzaamheid zal derhalve — wanneer de credietverleening op korten termijn zonder hypotheccair verband zal zijn afgelopen — het voornaamste deel van het bedrijf der Bank uitmaken.

Op het oogenblik is het echter de taak, welke voor de Bank op het gebied dezer laatste credietverleening is weggelegd, welke haar oprichting gewenscht maakt. De instituten, waarmede zij zaken op het gebied der credietverleening zonder hypotheccair onderpand mag doen, worden met name genoemd; wij noemen hier: de Preussische Zentralgenossenschaftskasse, de Preus-

sische Centrallandschaftsbank, de Deutsche Landesbankenzentrale A.G., de Staatsbanken der Landen, de circulatiebanken der Landen en de Deutsche Girozentrale. De middelen voor deze credietverleening worden in hoofdzaak gevonden in het eigen kapitaal der Bank. Dit bestaat thans uit de beschikbare middelen der Rentenbank iter hoogte van 200 mill R.M. en wordt jaarlijks met een bedrag verhoogd, waarmee de hypothecaire rente, welke de Rentenbank ontvangt, 60 mill. R.M. overtreft; met een jaarlijkschen groei van 25 mill. R.M. moet dus worden gerekend. De rest van de zuivere winst van het Instituut, over welke aanwending overigens nog zal zijn te spreken, vloeit het kapitaal zoo lang toe, tot dit met inbegrip der reserves een bedrag van 500 mill. R.M. heeft bereikt; verdere verhooging van het kapitaal is slechts op grond van een wet mogelijk. Dit maximum van het kapitaal zal eerst in den loop der jaren worden bereikt. Het is in dit verband van belang, dat de ten behoeve van de Rentenbank geschapen hypotheeken, uit welke rentediens de Agrarbank jaarlijks 25 mill. R.M. trekt, met het afloopen van de liquidatie der Rentenbank, die ongeveer acht jaren zal duren, verdwijnen.

Behalve deze eigen middelen zal worden getracht binnenlandsche middelen voor credietverleening op korten termijn zonder hypothecair onderpand aan te trekken. Deze credieten zullen den genoemden instituten tegen nader te bepalen zekerheden worden beschikbaar gesteld. Maatregelen zullen worden getroffen, dat de laatste credietnemers door deze opeenhooping van bemiddelingsinstanties bij de renteberekening niet worden benadeeld.

Wat de organisatie van de Landbouwbank aangaat, zij is een publiekrechtelijke instelling onder toezicht der Rijksregering. Afgezien van dit rijks-toezicht bij de doorvoering der wettelijke bepalingen is de Landbouwbank, wat bestuur en gestie aangaat, zelfstandig. Haar organen zijn Directie, Commissarissen en Algemeene Vergadering (Anstaltsversammlung). De Directie wordt door Commissarissen benoemd, leidt de zaken en het vermogensbeheer der Bank en vertegenwoordigt haar in en buiten rechte. De Raad van Commissarissen bestaat uit den Voorzitter (tot het afloopen van de liquidatie der Rentenbank vervuld), elf door de Algemeene Vergadering benoemde leden, elf door den Reichsrat en twee door de Regeering aangewezen leden, waarvan drie landbouwers en twee vertegenwoordigers der landbouwarbeiders moeten zijn; bovendien kan men zich nog twee credietdeskundigen assumeeren. De Algemeene Vergadering telt 110 leden, waarvan er telkens 20 worden aangewezen door den Deutschen Landwirtschaftsrat, den Reichs-Landbund, de Vereinigung der Deutschen Bauernvereine, den Reichsverband der Deutschen Landwirtschaftlichen Genossenschaften, den Generalverband der Deutschen Raffeisengenossenschaften en 10 door de Arbeitsgemeinschaft der Organisationen landwirtschaftlicher Klein- und Mittelbetriebe. De Algemeene Vergadering beslist over balans, verlies- en winstrekening, zoowel als over de décharge van Directie en Commissarissen.

Van de zuivere winst moet minstens een vierde worden gevoegd bij de reserve, totdat deze 10 pCt. van het kapitaal (50 mill. R.M.) bedraagt. Tot meerdere zekerheid voor houders van obligaties moet een bijzondere reserve worden gevormd. Hieraan moet minstens een derde van de zuivere winst worden toegewezen, tot zij 5 pCt. van de uitgegeven obligaties (maximaal dus 150 resp. 200 mill. R.M.) heeft bereikt.

De rest der zuivere winst moet bij de reserve worden gevoegd of tot verhooging van het kapitaal worden aangewend; verdere aanwendingsmogelijkheden zijn: uitleening aan den landbouw, aflossing van de circuleerende, rentenbankbiljetten of vorming van

verdere reserves. Kapitaal en reserves, met uitzondering echter van de bijzondere reserve, mogen slechts met bij de wet verleende toestemming een bedrag van 500 mill. R.M. overschrijden.

De eerste statuten der Bank zullen door den Raad van Commissarissen der Rentenbank worden vastgesteld; zij moeten door de Rijksregering worden goedgekeurd; tot statutenwijziging, waarvoor de goedkeuring van Reichsrat en Rijksregering noodig is, wordt door de Algemeene Vergadering besloten. De statuten moeten o.m. bepalingen bevatten over den naderen vorm, welken het bedrijf zal aannemen, over de zekerheden, waartegen het niet tegen hypothecair onderpand verleende crediet zal worden verstrekt, over de inwendige organisatie der Bank en ten slotte over de belegging der bijzondere reserve.

Dr. CARL KRÄMER.

AANTEKENINGEN.

*Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam.*¹⁾ — Het indexcijfer over Juni 1925 van de kosten van levensonderhoud voor arbeidersgezinnen te Amsterdam is, vergeleken bij zijn voorganger, vrijwel constant gebleven. Tegenover een cijfer van 83,9, drie maanden geleden, staat er thans een van 83,8.

	Voeding ²⁾	Rest ³⁾	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert Mrt. '20		Indexcijfer
				Voeding	Rest	
Gemiddelde wekelijkse uitgave per gezinseenheid ⁴⁾ in guldens in Mrt. '20	f 5,56½	f 5,70½	f 11,27	100	100	100
Bedragen, welke p. gezinseenheid zouden zijn uitgegeven, indien besteed aan hetzelfde als in Mrt. 1920, in:						
Juni 1920....	5,75½	5,78½	11,54	3,4	1,4	102,4
Sept. 1920....	6,20	5,83	12,03	11,4	2,2	106,8
Dec. 1920....	6,15	5,54	11,69	10,5	- 2,9	103,7
Maart 1921....	5,83	5,23½	11,06	4,8	- 8,2	98,2
Juni 1921....	5,88	5,08½	10,96½	5,7	-10,9	97,3
Sept. 1921....	5,43	5,07	10,50	- 2,4	-11,1	93,2
Dec. 1921....	5,15½	4,88½	10,04	- 7,3	-14,4	89,1
Maart 1922....	5,21½	4,91	10,12½	- 6,3	-13,9	89,8
Juni 1922....	4,93	4,92½	9,85½	-11,4	-13,7	87,4
Sept. 1922....	4,33	4,88½	9,21½	-22½	-14,4	81,8
Dec. 1922....	4,38½	4,91½	9,30	-21,2	-14,-	82,5
Maart 1923....	4,26½	4,83	9,09½	-23,4	-15,4	80,7
Juni 1923....	4,37	4,78	9,15	-21,5	-16,2	81,2
Sept. 1923....	4,34½	4,78½	9,13	-21,9	-16,1	81,-
Dec. 1923....	4,58½	4,78	9,36½	-17,6	-16,2	83,1
Maart 1924....	4,63½	4,80½	9,44	-16,7	-15,8	83,8
Juni 1924....	4,34	4,80	9,14	-22,0	-15,9	81,1
Sept. 1924....	4,44½	4,85	9,29½	-20,1	-15,-	82,5
Dec. 1924....	4,65½	4,88½	9,54	-16,4	-14,4	84,6
Maart 1925....	4,55	4,90	9,45	-18,2	-14,1	83,9
Juni 1925....	4,59½	4,85	9,44½	-17,4	-15,-	83,8

¹⁾ Verg. p. 368 in het nummer van 29 April jl.

²⁾ Brood, beschuit, koek, grutterswaren, melk, kaas, eieren, vleesch, visch, vetten, suiker, andere kruidenierswaren, groenten, fruit, aardappelen.

³⁾ Kleeding, schoeisel, huishuur, brandstof, gas, electriciteit, poetsartikelen, wasch, fondsgelden, verzekering, contributie, periodieken, tabak, sigaren, dranken, instandhouding huisraad, ontspanning, tram, diversen.

⁴⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

Het Bureau licht de cijfers als volgt toe:

Op de basis van Maart 1920 = 100 bedraagt het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud over Juni 1925 83,8, of een daling van 16,2 pCt. beneden Maart 1920. Over Maart 1925 bedroeg het 83,9, zoodat sedert de vorige berekening een geringe daling is ingetreden, en wel met 0,1 op 83,9 of 0,1 pCt. Sedert September 1920, in welke maand de duurte het hoogste punt bereikte met een index-

cijfer van 106,8 op de basis van Maart 1920 = 100, bedraagt de daling thans 21,5 pCt. tegen 21,4 pCt. in Maart 1925.

Voor de voeding afzonderlijk is de daling sedert Maart 1920 in Juni 1925 17,4 pCt., tegen 18,2 pCt. in Maart 1925. In den loop van het tweede kwartaal 1925 heeft zich dus voor de voeding een stijging voorgedaan van 1,0 pCt. Deze stijging komt echter in het eindecijfer niet tot uiting, doordat zij geneutraliseerd wordt door een tegenovergestelde beweging van het overige gedeelte van het budget, meer in het bijzonder door de posten mansbovenkleeding en brandstoffen (anthraciet, eierkolen, briketten), welke in de laatste maanden een prijsverlaging hebben ondergaan.

De stijging, welke de voeding in haar geheel vertoont, is de resultante van verschillende prijsbewegingen in tegenovergestelde richting. Enkele rubrieken ondergingen een daling sedert Maart 1925: grutterswaren (erwten, boonen en capucijners), vleesch (vermindering sedert 4 Juni j.l. van de prijzen der goedkoopere soorten van bevroren rundvleesch), vetten (natuurboter), kruidenierswaren (koffie, thee, krenten en rozijnen). Doch deze daling wordt overtroffen door de sterke stijging op de posten groenten, fruit en aardappelen, welke onder den invloed van den aanvoer der duurere voorjaarssoorten een niet onbelangrijke verhooging vertoonen.

Omerekend op de basis van het prijzenpeil gedurende de periode 1911—1913 = 100 en Maart 1920 = 213,7 geeft bovengenoemd indexcijfer 83,8 een cijfer van 179,1, of een stijging van 79,1 pCt. boven het peil van vóór den oorlog. In Maart 1925 bedroeg dit cijfer 79,3 pCt. Ook thans moet weer worden herinnerd aan het voorbehoud, dat wegens het ongelijksoortige der cijferreeksen van kolommen 1 en 2, waartusschen door deze wijze van berekening verband gelegd wordt, steeds is gemaakt.

Verscheidenheid bij de spoorwijdte in Afrika. — Indien Afrika een ontwikkeling tegemoet gaat, waarbij het bestaan van een groot aantal doorgaande treinverbindingen beteekenis verkrijgt, zal hinder ondervonden worden van de omstandigheid, dat groote verscheidenheid bestaat bij de in Afrika toegepaste spoorwijdte. Er bestaan in Afrika bij de voor het verkeer opengestelde lijnen de volgende afmetingen: 61 cM. (2ft.), 76 cM. (2 ft., 6 in.), 91,5 cM. (3 ft.), 1 meter, 107 cM. (3 ft., 6 in.), 143,5 cM. (4 ft., 8½ in.).

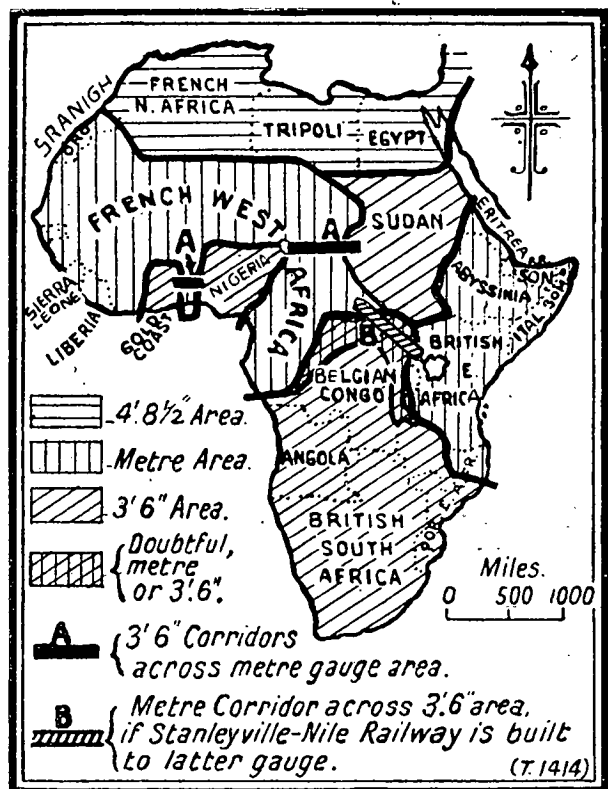
Deze groote verscheidenheid kan geen verwondering wekken, in aanmerking nemend de verspreide ligging van de reeds in cultuur gebrachte gebieden en den politieken naijver, welke daarbij onderling bestond. In het vooruitzicht, dat een steeds grooter gedeelte van Afrika ontsloten zal worden en daardoor de aansluitingen over andere gebieden van meer belang zullen worden, verdient aanbeveling om reeds thans in studie te nemen op welke wijze bij de heerschende verscheidenheid van spoorwijdte over langere trajecten een doorgaand verkeer zou kunnen ingesteld worden.

Een der nummers van „The Times Trade and Engineering Supplement” wijdt hieraan een beschouwing, waaraan het hier opgenomen kaartje ontleend is.

Indien de kleinste spoorwijdten buiten beschouwing gelaten worden, kan een verdeeling van het Afrikaansche gebied in drie zones worden doorgevoerd en wel van het 107 cM.-type, het 1 meter-type en het 143,5 cM.-type.

Zooals door het kaartje nader wordt aangewezen, blijkt de laatste categorie zich uit te strekken over Noord-Afrika, met name Egypte, Algiers, Tunis en Marokko. Via Kantara (aan het Suezkanaal) en den Bosporus bestaat hiervan, bij gelijke spoorwijdte, aansluiting met Europa. Als een merkwaardigheid valt nog te noemen, dat het zuidelijk gedeelte van den Egyptischen spoorweg van Luxor naar Assoean een abnormaliteit vormt, met een wijdte van 107 cM.

Zuidelijk van den tienden breedtegraad op het zuidelijk halfrond domineert het 107 cM.-type, echter zal men vermoedelijk ook de Belgische Congo tot deze categorie kunnen gaan rekenen, aangezien enkele nieuwe lijnen daar volgens dit type worden aangelegd en men reeds bezig is oude lijnen daarop om te bouwen.

De lijn van de Congorivier naar het Tanganykameer heeft evenwel voorshands nog het 1 meter-type. Voor de geprojecteerde lijn van Stanleyville naar den Nijl, welke het nog ontbrekende stuk zal vormen in de „Kaap-Kairo-verbinding” — staat de spoorwijdte nog niet vast.

De nu nog overblijvende tusschenmoot, in hoofdzaak dus bestaande uit Britsch-O. Afrika en Abyssinië, aan de zijde van den Indischen Oceaan en Fransch West-Afrika, aan de zijde van den Atlantischen Oceaan, heeft het 1 meter-type. Geheel zuiver laat zich deze zone echter niet trekken, omdat voor enkele van de op deze breedte gelegen gebieden het 107 cM.-type geldt, met name de Britsche Soedan, en de Britsche kolonies Nigeria en Goudkust.

Van Britsche zijde zal natuurlijk gaarne gezien worden, dat de hierboven genoemde verbinding van Stanleyville aan de Congorivier naar den Nijl wordt aangelegd op het in geheel Zuid-Afrika geldende 3 ft., 6 in. (107 cM.) type. Het is wel merkwaardig, dat de schrijver van het artikel in de „Times Trade Supplement” in dit verband niet als van ouds spreekt van de „Kaap-Kairo spoorweg”, maar van een aaneengesloten spoorlijn, die Kaapstad in verbinding zal brengen met het aan de Roode Zee gelegen Port Soedan.

Nu Engeland de hegemonie in Egypte kwijt is; schijnt dus aan Cecil Rhodes' oude illusie een andere gedaante te zullen gegeven worden en richt Engeland zijn oog op een verbindingsweg, die, zij het dan van de Europeesche wateren nog door het Suezkanaal gescheiden, althans op een nog geheel onder het Britsche gezag staand gebied zijn noordelijke uitgangspoor zal vinden.

Op het kaartje ziet men nog in beeld gebracht de onderlinge verbindingen, die zouden mogelijk zijn om de afzonderlijk liggende gebieden met gelijke spoorwijdte gelegenheid te geven een doorgaand verkeer te openen.

BOEKAANKONDIGING.

De Psychotechniek der Beroepskeuze, door Dr. J. L. Prak, Psycholoog aan de Philipsfabrieken. J. B. Wolters Uitg.-Maatsch., Groningen-Den Haag, 1925. Prijs f 4,50.

De dissertatie van den heer Prak is in den handel

verschenen, en dus bedoeld om buiten den kring der vakgeleerden de huidige kennis te verspreiden aangaande de psychotechniek der beroepskeuze. Dit is stellig een loffelijk streven en voorzoover zijn werk zich dan ook bepaalt tot de zeer volledige, kritische beschrijving van al wat door anderen op dit gebied gewerkt is, heeft de schrijver den dank en waardeering te oogsten, waarop zijn ijver, werkkracht en belesenheid hem recht geven. Wil men bovendien wat praktisch bruikbaar te weten komen over de methoden van psychotechnisch onderzoek en de mathematische verwerking van het verkregen materiaal, dan vindt men in het hoofdstuk „Meetmethoden, contrôle en statistiek” een duidelijke en ook voor den leek begrijpelijke uiteenzetting.

Het eigen werk echter van den schr. moet, voorzoover ik tenminste heb kunnen zien, gezocht worden in zijn pogen om uit de verrichte onderzoekingen het bewijs te leveren, dat de intuïtieve menschenkennis bij de personeelsselectie en bij de beoordeeling van menschen ten aanzien hunner beroepskeuze vrijwel waardeloos is en dat de oplossing van dit vraagstuk eerder gevonden moet worden in het exact toepassen van proeven en tests, die neutraal, volgens vaste instructie, gehanteerd kunnen worden en wier uitkomsten voor een nauwkeurige wiskundige verwerking vatbaar zijn.

Men kan het nu hiermee eens of oneens zijn: in elk geval mag men van den schrijver van een dissertatie, die nog wel uit de school van Heymans komt, verwachten, dat zijn betoog logisch in elkaar is gezet en geen denkfouten bevat die, al is een deel der feiten juist, tot volkomen ongewettigde conclusies leiden.

Om een voorbeeld van zijn „bewijsvoering” te geven kies ik het hoofdstuk over de meest gebruikelijke methoden om personeel uit te kiezen. Eén dezer methoden is om gebruik te maken van den indruk, dien men van het portret van den candidaat krijgt. Hoewel men het nu volkomen met den schr. eens kan zijn, dat deze portretbeschouwing al heel weinig waarborg kan geven voor een juiste beoordeeling, zoo is schr.'s bewijsvoering voor de waardeloosheid dezer methode niet te aanvaarden. Immers hij gaat hierbij nu als volgt te werk:

Gegeven zijn 2 soorten beoordeelingen van een aantal meisjes:

- a. de oordeelen van haar goede bekenden.
- b. de beoordeeling naar foto.

Als basis neemt hij nu *a*, vergelijkt daarna *b*, berekent de correlatie en komt nu tot de conclusie, dat de beoordeeling naar foto praktisch waardeloos is. Dit zou juist zijn, wanneer *a* behoorlijk vaststond maar juist in een vorig hoofdstuk beweert hij met klem, dat de betrouwbaarheid van het bekendenoordeel niet hoog moet worden aangeslagen. Een bepaalde uitkomst wordt dus vergeleken met een andere uitkomst, die onbetrouwbaar genoemd is (en ook wel zijn zal) en daaruit wordt dan geconcludeerd, dat de eerste uitkomst waardeloos is.

Deze zelfde redeneering vinden we het geheele begin van het boek door: in de kritische analyse van de gebruikelijke methodes voor personeelsselectie tracht schr. b.v. aan te toonen dat de z.g.n. intuïtieve menschenkennis hiervoor onbruikbaar is. Dit zou exact te bewijzen zijn, indien het mogelijk was van de op die manier geselecteerde personen een betrouwbaar bedrijfsoordeel te krijgen, dat men dan vergelijken kon met het (intuïtieve) oordeel omtrent de verwachtingen, die men zich van deze personen gemaakt had.

Dan had men in dit bedrijfsoordeel een basis, waarmee men de oordeelvellingen — op grond van intuïtieve menschenkennis enerzijds en die, welke langs psychotechnischen weg verkregen waren anderzijds — vergelijken kon en dan ware het mogelijk de superioriteit van het een boven het ander te bewijzen. De heer Prak neemt nu maar stilzweigend aan, dat dit bedrijfs-

oordeel betrouwbaar is, doch ieder, die op dit gebied gewerkt heeft, weet wel beter. Even ondoenlijk als het is om van te voren te zeggen, wat iemand in een betrekking waard zal zijn, even moeilijk is het zijn capaciteiten juist te schatten, wanneer hij in die betrekking werkzaam is (behalve in de enkele beroepen, waar de praestaties quantitatief te meten zijn aan de hoeveelheid der vervaardigde producten). Wij werken in de psychotechniek allen met „bedrijfsoordeelen”, doch wij moeten ons er steeds bewust van blijven, dat deze toetssteen niet zuiver is; immers is die bedrijfsoordeelen spelen bijna steeds factoren mee, die er niet mee te maken hebben. De beoordeeling van iemand in zijn beroep is niet exact mogelijk en tenslotte is zoo'n bedrijfsoordeel niets anders dan een individuele waardeschatting, die beïnvloed wordt door dezelfde niet ter zake doende overwegingen, die de heer Prak ter andere plaatse zoo hekelt in zijn betoog over de waardeloosheid van het „bekendenoordeel”.

Er is tot nu toe maar één steekhoudend argument, dat een regeling der beroepskeuze — ongeveer op de wijze als de heer Prak die wil, — kan wettigen en dat is het succes van de psychotechniek in de praktijk. Het blijkt in enkele beroepen, waar men het toepast, dat het goed gaat en beter dan vroeger. Maar waarom dit het geval is, daaromtrent kan men niets bewijzen. Men kan er een bepaalde meening over hebben en de mijne is wel heel stellig deze, dat de hoofzaak van het succes gelegen is in het feit, dat men überhaupt aandacht aan het probleem der personeelsselectie is gaan schenken, dat het niet meer zoo plomverloren als vroeger gaat en dat degene, die in een fabriek of andere onderneming met die functie belast is, gedurende langeren tijd met de candidaten onder — voor allen gelijke — proefomstandigheden bezig is en zoo, met langzamerhand geschoolde intuïtieve menschenkennis, hen beter dan vroeger leert kennen en prognostisch beoordeelen. Geeft men de psychotechnische proeven met al hun exactheid in handen van hen, die intuïtieve menschenkennis niet kunnen of niet *willen*, laten meespreken, dan komt er naar mijn vaste overtuiging niets van terecht waar het bedrijven geldt, die niet op uiterst eenvoudig peil staan en vrijwel volkomen gemechaniseerd zijn. In alle andere bedrijven — en dat zijn verreweg de meeste en belangrijkste — spelen, in het algemeen gezegd, wils- en gevoelselementen, die psychotechnisch ononderzoekbaar zijn, een zóó groote rol, dat elk oordeel omtrent de geschiktheid van een candidaat, dat met deze „elementen” geen rekening houdt, waardeloos is.

Wanneer iemand — zooals de schr. op pag. 116 — zegt, dat „het eindresultaat van een beroepsstudie zou moeten vertoonen den eenvoud, de concisie en de exactheid van een scheikundige formule” en zoolang hij ook maar een oogenblik denkt, dat dit zelfs in de verre toekomst mogelijk zou zijn, dan geeft hij blijk van zóó weinig begrip, dat zijn heele werk, theoretisch tenminste, op een volkomen foute basis rust. Niet, dat zoo iets nog niet bereikt werd doch dat het met *psychotechnische* hulpmiddelen überhaupt onbereikbaar is, moet dunkt me, in het hoofd van iederen practischen psycholoog gegrift zijn.

Nu weet ik wel, dat de heer Prak in dit opzicht zijn eindconclusies sterk gematigd heeft, doch door zijn heele werk loopt als een roode draad zijn overschatting van de waarde van streng empirisch onderzoek, van rigourees gehandhaafde experimenteële condities en van exacte mathematische verwerking der resultaten, een overschatting in een woord van de psychotechniek qua talis.

De andere methoden der practische psychologie worden met groote beslistheid en een hinderlijke zelfverzekerdheid be- en veroordeeld en het hoofdstuk over persoonslijsten is in zóó minderwaardige bewoordingen vervat, dat het maar beter is er niet

op in te gaan¹⁾ al verwondert men er zich over, dat van academische zijde — waar het toch een dissertatie geldt — hiertegen geen bezwaar is gemaakt.

* * *

Of voor de lezers van de Economisch-Statistische Berichten het boek van den heer Prak een aanwinst mag genoemd worden waag ik niet te beslissen.

Met veel kritischen zin gelezen, kan het stellig waardevolle kennis bijbrengen al zal het, ook wat de terminologie betreft, voor velen niet gemakkelijk verstaanbaar zijn. Wanneer de schr. b.v. wil zeggen, dat het inzien van een verband wordt overgelaten aan het begripsvermogen, drukt hij zich als volgt uit: (p. 150) „de intelligente apperceptie van het causaal verband werd geheel aan de intuïtie van den proefpersoon overgelaten.” En zoo wemelt het geheele werk van overbodige vreemde woorden, die den lezer wel nadenkend doch niet aangenaam stemmen. Bepaald hinderlijk zijn echter germanismen en andere -ismen, die het geheel ontsieren: woorden als: „uitprobeereren” „disciplines”, „faculteiten van het menschelek denken” kunnen „zinvol” „binnen het raam der individueele geschiktheid” zelfs een „bezonnen psycholoog” in de „richtige uitoefening van zijn beroep” tot wanhoop brengen, als hij tenslotte ook nog moet lezen, dat „een spoorrein, een ijzeren, door damp gedreven, vervoermiddel is”.

P. W. V. WULFFEN PALTHE.

¹⁾ Belangstellenden worden verwezen naar een artikel van Prof. Dr. F. Roels in het Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer. Jaargang XVII, afl. 1; 1925.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 Juni 1925.

Yves-Guyot, Saint-Simon et son école; A. Bouton, La colonisation rurale par les Français; X., Les facteurs du pouvoir d'achat; Y.-G., Le conflit américain de la science et de la prohibition; G. de Nouvion, Les marchés de guerre de la marine; N. Mondet, Notes sur le budget de M. Caillaux.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Ill., Juni 1925.

R. B. Westerfield, The balance required of borrowers; R. A. Lehfeldt, Analysis of profit; W. Muhlbach, Tariff devices for depreciating currencies; S. H. Nerlove, American contingent duties; H. R. Trumbower, Freight and agricultural products; C. Goodrich, Symptoms or agencies?

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Juli 1925. bevat o.a.

P. Olberg, Sovjet-Rusland's economische politiek en de agrarische revolutie I; J. F. Ankersmit, Nieuwe woningbouw; P. J. Schmidt, De Britsche socialistische partij; S. de Wolff, Beschouwingen over de waardeleer. IV.

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 Juni 1925.

Prof. Mr. W. P. J. Pompe, De strafbepaling van het Ontwerp; Prof. J. G. Ch. Volmer, De winstverdeling der Naamlooze Vennootschap; Prof. Mr. E. J. J. v. d. Heyden, Het wetsontwerp Nelissen-Heemskerck II; Mr. W. de Gavere, Inkoop van eigen aandelen en het wetsontwerp op de N.V.; H. J. Franck, De moeilijke jaren van het Nederlandsch bankwezen; Mr. J. C. van Sandick, De bestuurders eener N.V. mogen niet onherroepelijk worden aangesteld. Artikel 44 2e lid W. v. K. De directeur steeds op de wipstoel?

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Juni 1925.

A. Hallema, Bloei en verval der Friesche gemeenten in de laatste halve eeuw op grond van haar bevolkingscijfers; Prof. Dr. P. Serton, Basoetoland; Jhr. J. C. C. Sandberg, Zuid-Afrikaansche vraagstukken; Joh. J. Hanrath, Agrarische toestanden in Zuid-Argentinië.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4 1/2 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Vrsch. in R.C. 5 1/2 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 5 24 Juli '25
Javasche Bank ... 4 1/2 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 7 8 Mei '25
Bank van Engeland 5 5 Mrt. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë... 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 10 24 Juli '25
Belgische Nat. Bnk. 5 1/2 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 9 28 Mei '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 1/2 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1/2

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	1 Aug.	27 Juli-1 Aug.	20-25 Juli	13-18 Juli	28 Juli-2 Aug.	30 Juli-4 Aug.	20-24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	3 3/8-3/4	3 1/8-3/4	2 7/8-3	2 1/8-3/4	2 1/2-3/4	3-1/4	3 1/8-3/16
Prolong.	3-1/4 2)	2 1/2-3 1/2	2 1/4-2 3/4	1 3/4-2 1/2	2-3/4	2 3/4-3 1/2	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	3 3/4-4	3 1/2-4 1/2	3-1/2	3-3/4	2 1/2-3 3/4	1 1/2-2 1/4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/4-5 1/16	4 3/16-5 1/16	4 1/16-3/4	4 3/16-7/16	3 3/4-7/8	3 1/16-3/8	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	10 1/2-12	8 1/2-12	8-9 1/2	8-11	—	—	—
Partic. disc.							
30-55 d...	7 7/8 2)	7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	—
56-90 d...	7 7/8 2)	7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	2 1/8-1/2
Warenwechsel.	9 1/4 2)	9-1/4	9-1/4	9-1/8	—	—	—
<i>New York 1)</i>							
Call money	4 1/2-3/4	3 3/4-4 3/4	3 3/4-4	3 3/4-5 1/4	2-1/4	4-6 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 3/8	3 3/8	3 3/8	—	—	—

¹⁾ Call money-koers v. 31 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.
²⁾ Noteering van 31 Juli.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
28 Juli 1925	2.49 1/8	12.10	59.29	11.77	11.51	100 1/2
29 " 1925	2.49 1/8	12.10	59.29	11.81	11.53	100 1/2
30 " 1925	2.49 1/8	12 10 1/8	59.30	11.84	11.50 1/2	100 1/2
31 " 1925	2.49 1/8	12.09 7/8	59.30	11.80 1/2	11.47 1/2	100 1/2
1 Aug. 1925	—	—	—	—	—	100 1/2
3 " 1925	2.49	12.09	59.25	11.79	11.45 1/2	100 1/2
Laagste d.w. 1)	2.48 7/8	12.08 1/2	59.22	11.76	11.42	100 1/4
Hoogste d.w. 1)	2.49 1/4	12.10 1/2	59.32	11.86	11.55	100 3/4
27 Juli 1925	2.49 1/8	12.09 7/8	59.29 1/2	11.77	11.52 1/2	100 1/2
20 " 1925	2.49	12.10	59.26	11.73	11.52	100 1/2
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
28 Juli 1925	48.37 1/2	35.10	7.38	1.35	9.13	36.07 1/2
29 " 1925	48.38	35.12 1/2	7.39	1.25	9.12 1/2	36.10
30 " 1925	48.37 1/2	35.12 1/2	7.38	1.25	9.16 1/2	36.10
31 " 1925	48.37 1/2	35.10	7.38	1.25	9.11 1/2	36.05
1 Aug. 1925	—	—	7.38	1.25	—	—
3 " 1925	48.37 1/2	35.10	7.38	1.25	9.08	36.02 1/2
Laagste d.w. 1)	48.32 1/2	35.07 1/2	7.36	1.20	9.05	35.95
Hoogste d.w. 1)	48.42 1/2	35.20	7.41	1.40	9.20	36.20
27 Juli 1925	48.37 1/2	35.10	7.38	1.30	9.15	36.11 1/2
20 " 1925	48.34	35.10	7.39	1.20	9.17 1/2	36.07 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treat 1)
28 Juli 1925	67.—	57.90	46.40	6.27 1/2	100 1/2	2.49 3/8
29 " 1925	66.97 1/2	57.15	46.10	6.27	100 1/2	2.49 1/2
30 " 1925	66.95	57.10	46.05	6.27	100 1/8	2.49 1/4
31 " 1925	66.97 1/2	56.70	45.70	6.27 1/2	100 1/2	2.49 1/8
1 Aug. 1925	—	—	—	6.27 1/2	100 1/2	2.49 1/8
3 " 1925	66.95	56.15	45.25	6.27 1/2	100 3/8	2.49
Laagste d.w. 1)	66.90	55.—	45.—	6.25	100 1/4	2.48 3/4
Hoogste d.w. 1)	67.—	59.50	46.90	6.30	100 3/4	2.49 1/2
27 Juli 1925	66.97 1/2	56.85	45.75	6.27 1/2	100 1/2	2.49 1/2
20 " 1925	67.02	53.25	44.15	6.28	100 1/8	2.49
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100fr.)	Berlijn (\$ p.100Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gid.)
28 Juli 1925	4,85 ¹ / ₈	4,73	23,80	40,15
29 " 1925	4,85 ⁷ / ₈	4,76	23,80	40,14
30 " 1925	4,85 ⁵ / ₈	4,75	23,80	40,13
31 " 1925	4,85 ¹¹ / ₁₆	4,74	23,80	40,14
1 Aug. 1925	4,85 ³ / ₈	4,74	23,80	40,12
3 " 1925	4,85 ³ / ₈	4,74	23,80	40,18
21 Juli 1925	4,86 ¹ / ₈	4,73	23,80	40,17
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 ¹ / ₄	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Juli 1925	25 Juli 1925	27 Juli Laagste	1 Aug. '25 Hoogste	1 Aug. 1925
Alexandrië	Piast. p. £	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹ / ₈	97 ⁹ / ₁₆	97 ¹⁵ / ₃₂
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈
B. Aires ¹⁾	d. p. \$	45 ⁵ / ₁₆	45 ⁵ / ₁₆	45 ⁷ / ₃₂	45 ¹³ / ₃₂	45 ⁵ / ₁₆
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ¹ / ₈	1/6 ⁵ / ₃₂	1/6 ³ / ₃₂	1/6 ⁵ / ₃₂	1/6 ⁵ / ₃₂
Constantin.	Piast. p. £	877 ³ / ₈	870	865	880	875
Hongkong	Sh. p. \$	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ³ / ₁₆	2/3 ³ / ₈	2/4 ³ / ₈	2/4
Montreal	d. per Mil.	2 ³ / ₈	2 ³ / ₈	2 ¹⁵ / ₃₂	2 ³ / ₈	2 ³ / ₈
Mexico	d. per \$	26	26	25	27	26
Montevideo ¹⁾	d. per \$	48 ³ / ₈	49 ¹ / ₈	49	49 ³ / ₈	49 ³ / ₈
Lissabon ¹⁾	\$ per £	4.86	4.84 ³ / ₈	4.84 ⁵ / ₈	4.85 ³ / ₈	4.85 ³ / ₈
R.d.Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	5 ³³ / ₃₂	5 ¹ / ₈	5 ³ / ₈	5 ²⁹ / ₃₂	5 ²⁷ / ₃₂
Shanghai	Sh. p. tael	3/2 ³ / ₈	3/4 ¹ / ₈	3/1 ³ / ₈	3/2 ¹ / ₂	3/2
Singapore	id. p. \$	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ¹ / ₁₆	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ³ / ₁₆
Valparaiso ²⁾	peso p. £	40.60	40.60	40.20	40.40	40.40
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 ³ / ₈	1/8 ³ / ₈	1/8 ⁷ / ₃₂	1/8 ⁷ / ₁₆	1/8 ¹³ / ₃₂

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Londen ¹⁾	N.York ²⁾
27 Juli 1925.. 32 ¹ / ₁₆	69 ³ / ₈
28 " 1925.. 31 ³ / ₁₆	69 ⁵ / ₈
29 " 1925.. 31 ³ / ₁₆	69 ³ / ₈
30 " 1925.. 31 ⁷ / ₁₆	69 ⁵ / ₈
31 " 1925.. 32	69 ⁵ / ₈
1 Aug. 1925.. 32	69 ³ / ₈
2 Aug. 1924.. 34 ³ / ₈	68 ³ / ₈
20 Juli 1914.. 24 ¹ / ₁₆	54 ¹ / ₈

GOUDPRIJS³⁾

Londen
27 Juli 1925.. 84/10 ¹ / ₂
28 " 1925.. 84/10 ¹ / ₂
29 " 1925.. 84/10 ¹ / ₂
30 " 1925.. 84/10 ¹ / ₂
31 " 1925.. —
1 Aug. 1925.. —
31 Juli 1924.. 93/9
20 Juli 1914.. 84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	27 Juli 1925	3 Augustus 1925
Saldo bij Nederl. Bank...	f —	f 15.115.851,73
Saldo bij betaalmeesters..	" 5.787.139,38	" 3.454.868,17
Saldo b. d. Bank v. Ned. Gemeenten	" 5.366.365,93	" —
Voorschot uit Juni 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	" 33.747.308,14	" 33.747.308,14
Voorsch. aan de koloniën	" 12.051.543,27	" 6.903.332,97
Voorsch. a. h. buitenland	" 214.949.322,60	" 215.432.953,27
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	" 2.000.000,—	" —

Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop ¹⁾	f 3.958.304,31	f —
Schatkistprom. in omloop	" 130.265.000,—	" 151.727.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	" 18.062.325,50	" 18.221.627,50
Door den Postch.- en Girodienst in 's Rijks Schatkist gestort	" 37.251.904,87	" 41.073.171,38
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten	" —	" 157.777,30

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	18 Juli 1925	25 Juli 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 3.413.000,—	f 4.131.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	" 64.100.000,—	" 64.100.000,—
Voorsch. Jav.Bk. aan N.-I.	" 13.625.000,—	" 8.530.000,—
Muntbiljetten in omloop.	" 34.991.000,—	" 35.289.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt belegginggeld v. h. N.-I. muntfonds	" 5.760.000,—	" 5.760.000,—
Totaal	f 121.889.000,—	f 117.810.000,—
In 's lands kassen	" 41.899.000,—	" —

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Augustus 1925.

Activa.		
Binnenl. Wis. sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 44.876.513,68 Bijbnk. " 14.758.901,39 Ag.sch. " 26.309.434,03	f 85.944.849,10
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 232.428.629,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		" 232.428.629,—
Beleeningen	Hfdbk. f 87.965.769,47 incl. vrsch. Bijbnk. " 12.202.441,78 in rek.-crt. Ag.sch. " 71.501.911,20 op onderp. f 171.670.122,45	
Op Effecten	f 169.000.561,49	
Op Goederen en Spec. ..	f 2.669.560,96	" 171.670.122,45
Voorschotten a. h. Rijk		—
Munt en Muntmetaal	Munt, Goud	f 56.184.145,—
	Muntmat., Goud ..	" 363.219.324,89
		f 419.403.469,89
Munt, Zilver, enz. ..		" 22.546.997,91
Muntmat., Zilver ..		—
Effecten		" 441.950.467,80
Belegging Res.fonds. f	6.476.900,11	
id. van 1/5 v. b. kapit. "	3.973.278,87	" 10.450.178,98
Gebouwen en Meub. der Bank		" 5.171.000,—
Diverse rekeningen		" 41.395.763,36
		f 989.011.010,69

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 6.483.597,96
Bijzondere reserve	" 12.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	" 899.926.055,—
Bankassigatiën in omloop	" 1.252.004,89
Rek.-Cour. Het Rijk	f 17.037.232,33
saldo's: Anderen	" 25.019.488,71
Diverse rekeningen	" 7.292.631,80
	f 989.011.010,69

Beschikbaar metaalsaldo

Op de basis van 2/5 metaaldekking

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. ..

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dektingsperc.
3 Aug. '25	419.403	22.547	899.926	43.309	252.731	47
27 Juli '25	419.417	22.803	876.414	26.790	260.998	49
20 " '25	431.571	22.457	883.516	27.559	271.209	50
13 " '25	431.558	22.246	895.963	35.252	266.953	49
6 " '25	443.644	22.238	902.739	35.788	277.543	50
29 Juni '25	455.323	22.577	888.784	48.848	290.072	51
4 Aug. '24	531.511	10.925	982.452	45.697	336.208	49
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
3 Aug. 1925	85.945	—	171.670	232.429	41.396
27 Juli 1925	77.048	1.000	135.398	288.717	46.263
20 " 1925	78.319	3.000	137.745	215.699	48.409
13 " 1925	89.227	14.000	143.526	213.789	48.510
6 " 1925	95.194	20.000	145.471	195.466	54.191
29 Juni 1925	85.163	—	164.271	190.738	47.693
4 Aug. 1924	138.819	—	193.892	93.694	85.956
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
20 Juni 1925..	1.008	1.425	869	1.016	315
13 " 1925..	1.008	1.489	900	1.018	344
6 " 1925..	1.009	1.629	741	1.013	311
30 Mei 1925..	1.021	1.644	845	1.009	265
23 " 1925..	1.023	1.441	1.056	1.012	253
21 Juni 1924..	1.152	1.406	830	1.119	435
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
25 Juli 1925	179.500		311.000	55.000	106.300
18 „ 1925	179.250		309.000	45.000	108.450
11 „ 1925	180.750		307.000	44.500	110.450
27 Juni 1925	133.360	47.457	294.141	51.454	112.433
20 „ 1925	133.547	48.272	292.628	48.151	114.420
13 „ 1925	133.233	48.651	293.055	45.186	115.043
6 „ 1925	133.703	50.108	289.110	47.717	117.309
26 Juli 1924	146.547	64.783	253.295	95.628	142.253
28 Juli 1923	152.380	60.920	260.975	107.053	140.285
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
25 Juli 1925		149.350		***	49
18 „ 1925		143.180		***	51
11 „ 1925		134.080		***	51
27 Juni 1925	19.689	19.761	56.436	63.023	52
20 „ 1925	19.817	18.482	53.904	59.597	53
13 „ 1925	19.590	18.228	50.435	67.400	54
6 „ 1925	19.406	16.564	54.007	61.452	55
26 Juli 1924	36.524	24.775	65.387	21.735	61
28 Juli 1923	36.219	37.788	69.876	22.997	54
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis 1/2 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
29 Juli 1925	164.258	144.751	301.040	54.450	251.524
22 „ 1925	161.444	143.392	298.936	54.450	249.814
15 „ 1925	161.567	143.149	298.070	53.950	249.502
8 „ 1925	158.862	145.206	297.337	53.950	248.720
1 „ 1925	157.603	146.629	293.501	53.950	245.536
24 Juni 1925	157.184	145.270	292.278	53.950	243.474
30 Juli 1924	128.309	127.092	295.566	27.000 ²⁾	251.474
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
29 Juli '25	33.600	69.174	20.690	103.264	39.257	31 1/2
22 „ '25	34.960	69.762	15.574	110.691	37.802	31 1/2
15 „ '25	36.007	71.684	12.595	115.229	38.168	29 1/2
8 „ '25	42.517	71.992	11.250	118.652	33.406	25 1/2
1 „ '25	46.577	96.278	11.659	143.951	30.723	19 1/2
24 Juni '25	39.031	79.023	13.559	118.254	31.663	24
30 Juli '24	45.762	75.495	12.194	111.991	20.967	16,88
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitent.	Zilver	Te goed in het buitent.	Buit. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
30 Juli '25	5.547	1.864	312	582	27.250	5.069	3.639
23 „ '25	5.547	1.864	312	582	27.400	5.068	3.045
16 „ '25	5.547	1.864	312	581	27.850	5.068	3.167
9 „ '25	5.547	1.864	312	581	27.400	5.065	3.352
2 „ '25	5.547	1.864	312	576	27.700	5.054	4.327
31 Juli '24	5.544	1.864	300	571	23.000	4.740	5.134
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitent.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
30 Juli '25	16	6	2.906	44.496	2.452	59
23 „ '25	18	6	2.987	44.221	2.270	51
16 „ '25	23	6	3.012	44.532	2.494	32
9 „ '25	23	6	3.057	44.494	2.474	14
2 „ '25	22	6	3.013	43.800	3.078	30
31 Juli '24	27	9	2.653	40.325	1.147	16
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitent. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitent. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Juli 1925	1.103,0	123,3	367,7	1.487,6	21,6
15 „ 1925	1.068,7	93,1	356,2	1.526,5	13,4
7 „ 1925	1.065,6	90,7	355,2	1.579,7	15,6
30 Juni 1925	1.061,7	91,9	353,9	1.691,5	46,5
23 „ 1925	1.061,6	97,0	346,7	1.336,0	7,1
15 „ 1925	1.040,2	75,7	338,6	1.402,5	8,9
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Schuld aan Renten-bank
23 Juli 1925	201,6	724,0	2.200,9	878,8	621,4	0,6
15 „ 1925	201,5	730,5	2.297,9	765,8	619,7	0,7
7 „ 1925	201,3	685,7	2.442,6	574,0	661,7	2,1
30 Juni 1925	201,3	639,3	2.474,4	564,4	724,1	2,4
23 „ 1925	201,3	1.009,7	2.238,6	802,2	750,9	2,4
15 „ 1925	201,2	1.078,8	2.362,9	717,3	776,1	5,6
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

¹⁾ Onbelast ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Juli, 30, 23, 15 Juni, resp. 384,4; 326,5; 257,3; 183,9; 533,9; 513,2 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Metaal incl. buitent. sald.	Beleeningen van tegoed in h. buit.	Beleeningen van provinct.	Binnen-landsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
30 Juli '25	385	85	480	1.413	260	5.200	7.688	153
23 „ '25	385	85	480	1.429	235	5.200	7.570	265
16 „ '25	384	85	480	1.374	254	5.200	7.609	206
9 „ '25	385	—	—	1.370	257	—	7.590	212
2 „ '25	384	—	—	1.325	306	—	7.562	218
25 Juni '25	383	85	480	1.208	228	5.200	7.403	210
31 Juli '24	354	85	480	1.339	476	5.250	7.764	211

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Juli '25	2.790,6	1.523,6	144,8	454,7	231,3
8 „ '25	2.784,3	1.508,7	139,5	450,3	240,7
1 „ '25	2.785,6	1.517,3	141,3	511,6	249,1
24 Juni '25	2.810,8	1.526,9	148,0	455,4	241,7
17 „ '25	2.821,1	1.538,4	146,7	442,0	246,1
10 „ '25	2.821,1	1.582,5	144,2	417,1	275,0
16 Juli '24	3.160,6	2.148,8	105,9	305,2	37,4

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
15 Juli '25	344,5	1.627,0	2.231,7	115,6	72,5	76,1
8 „ '25	339,0	1.652,3	2.187,7	115,6	72,5	76,1
1 „ '25	353,6	1.653,0	2.252,4	115,7	71,3	74,9
24 Juni '25	324,6	1.634,2	2.210,4	115,6	73,1	77,0
17 „ '25	306,4	1.643,0	2.244,6	115,5	72,5	76,3
10 „ '25	359,8	1.659,7	2.225,6	115,5	72,5	76,3
16 Juli '24	466,6	1.812,7	2.144,0	111,4	79,9	82,6

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 Juli '25	733	13.280	5.498	1.616	18.143	5.164
1 „ '25	733	13.375	5.517	1.662	18.339	5.172
24 Juni '25	733	13.205	5.505	1.604	18.030	5.188
17 „ '25	733	13.201	5.539	1.667	18.167	5.188
10 „ '25	733	13.190	5.521	1.619	18.105	5.162
9 Juli '24	748	12.198	4.857	1.538	16.572	4.437

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 Augustus 1925.

De onderhandelingen, welke deze week in Engeland zijn gevoerd, ten einde tot een oplossing van het conflict in de steenkoolindustrie te komen, hebben op de internationale fondsenmarkten een vrij groote uitwerking gehad. De omzetten zijn bijna overal nog sterker ingekrompen dan de vorige week reeds het geval was en de tendentie à la hausse, welke hier en daar in enkele afdelingen heeft bestaan, is er sterk door belemmerd. Uit den aard der zaak echter was het voornamelijk de beurs te Londen, welke het krachtigst onder de onzekerheid gebukt is gegaan. Gedurende het grootste deel van de berichteweek bestond hier dan ook een lustelooze stemming, waarop slechts enkele afdelingen een uitzondering hebben gevormd. De beleggingsmarkt b.v. was vast gestemd, hoewel ook hier vrij belangrijke fluctuaties, o.a. in $3\frac{1}{2}$ pCt. conversieleaning, zijn voorgekomen. Daarnaast bestond er eenige belangstelling voor aandelen Courtaulds. Overigens was de markt gedrukt, ofschoon aan den anderen kant van overheerschend aanbod niet kan worden gesproken. Tegen het einde der week, toen bekend werd, dat de mijnwerkers niet tot een staking zouden overgaan, werd de ondergrond iets vaster. De critieken echter, welke al spoedig op het subsidievoorstel van de regering zijn gevolgd, hebben de neiging tot stijging, welke te onderscheiden viel, wederom tegenwerkt.

Te Berlijn viel vrijwel over de geheele linie een lichte daling van de koersen op te merken. Door de inkrimping der omzetten, ook hier, bleven de variaties echter binnen zeer enge grenzen. De liquidatie van de groep Stinnes neemt nog te veel aller aandacht in beslag, dan dat men in de kringen van den beroepshandel of bij het publiek in aanmerkelijke mate nieuwe affaires zou wenschen te ondernemen. Tot op het oogenblik toch kan worden aangenomen, dat van de engagementen, welke de groote banken ten aanzien van Stinnes op zich hebben genomen, ongeveer de helft is afgewikkeld. Men verkeerdt nu in het onzekere, hoe lang de resteevende men geïmmobiliseerd zal moeten blijven en vreest, mocht dit gedurende langen tijd het geval zijn, onaangename gevolgen voor de creditgeving in de Deutsche nijverheid. Ook de ongunstige valorisatiebepalingen werken nog na, zij het dan meer speciaal op de afdeling voor staats-, gemeentelijke- e.d. leeningen.

Te Parijs is men iets vriendelijker gestemd geweest. De propaganda voor de invisseling van bons de la défense nationale tegen de nieuwe waardevalsteening is met alle kracht voortgezet en schijnt zoodanig te worden gevoerd, dat met een groot succes rekening mag worden gehouden. De voorschotten toch van de Banque de France aan den Staat zijn met een — zij het gering — bedrag afgenomen. Ten gevolge van dezen loop van zaken zijn de koersen van vaste rente dragende Fransche stukken ter beurze van Parijs vrij belangrijk gestegen, terwijl terzelfder tijd de vraag naar de z.g. „arbitragewaarden” iets geringer is geworden. Vooral stemt het hoopvol, dat de omzetten van Fransche Rente en andere obligaties zoo veel grooter zijn geworden. Kortom tijd geleden was de handel in deze afdeling zoo gering, dat er een z.g. „zwarte” beurs was gevormd, waar de desbetreffende stukken belangrijk beneden de officiële koersen werden verhandeld. In dit opzicht is er derhalve een groote verbetering ingetreden.

Te New York is het beursverloop vrij onbelangrijk geweest. De toonaangevende kringen bevinden zich thans alle op reis en daar zich geen bijzondere gebeurtenissen hebben voorgedaan, welke desondanks eenige stimulans in de eene of de andere richting zouden kunnen verstrekken, was het koersverloop kalm. Over het algemeen was de stemming echter vast.

Ten onzent zijn wel enkele ingrijpende koersvariatiën op te merken geweest, zonder dat nochtans de markt hierdoor als geheel sterk beïnvloed is geworden. De *beleggingsmarkt* bleef voortdurend vast, hoewel het animo voor de gedurende deze berichtperiode aan de markt gebrachte nieuwe beleggingspapieren niet zoo buitengewoon omvangrijk is geweest. Als symptoom voor de daling van den rentevoet kan gelden, dat de Gemeente 's-Gravenhage een $4\frac{1}{2}$ pCt. leening aan de markt brengt, welke à $97\frac{1}{4}$ pCt. wordt aangeboden. 6 pCt. Ned. W. Schuld 1922: 106, 106; $4\frac{1}{2}$ pCt. Ned. W. Schuld 1917: $98\frac{3}{4}$, $98\frac{3}{4}$; 7 pCt. Ned. Indië: $103\frac{1}{16}$, $107\frac{3}{8}$, 103; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 101, 101 $\frac{1}{2}$.

De *rubbermarkt* heeft zich vrij goed kunnen herstellen van de schokken, haar toegebracht door de daling in het product te Londen. Hiertoe heeft voornamelijk bijgedragen

de overweging, dat de vermeerdering van het uitvoerpercentage, per 1 Augustus toe te passen, niet meer dan de reglementaire 10 pCt. van het plan Stevenson zou bedragen. Inmiddels heeft de loop van zaken bewezen, dat dit inderdaad het geval is geworden, ten gevolge waarvan een krachtige koersverbetering is ingetreden. Aan de diplomatieke stappen, door de Amerikaansche regering ondernomen, ten einde tot een lageren rubberprijs te geraken heeft men aan onze beurs niet veel waarde gehecht. De omzetten zijn tegelijkertijd ook weder grooter geworden. Amsterdam Rubber: 281, $289\frac{3}{4}$, $285\frac{1}{4}$, $287\frac{1}{2}$, $296\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 365, $381\frac{1}{2}$, 380, 395; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 257, $252\frac{1}{2}$, 248, 253; Rotterdam Tapanoeli: 56, 55, $57\frac{1}{2}$; Sumatra Caoutchouc: $254\frac{1}{2}$, 259, 240 exd., $245\frac{1}{2}$; Tjiboeni Tjipongpok: 155, 162, $160\frac{3}{4}$, 165.

De *tabaksafdeling* heeft eveneens bijzondere levendigheid aan den dag gelegd. De inschrijvingen op de aandelen der Cultuur Maatschappij „De Oostkust” zijn zoo groot geweest, dat slechts een uitermate gering percentage kon worden toegewezen. Het gevolg is een zeer aanmerkelijke stijging ter beurze geweest, zoodat de desbetreffende aandelen zijn verhandeld op een niveau, dat ruim 20 pCt. boven den emissieprijs lag. Ook de overige soorten konden zich in goede belangstelling verheugen, met name aandelen Senembah, waarvoor voortdurend ruime vraag bestond. Arendsburg: 441, $442\frac{1}{2}$, 440; Deli Batavia: 342, $346\frac{1}{4}$, $342\frac{1}{2}$, 350; Deli Mij.: 395, $395\frac{1}{2}$, 389, 394; Senembah: $450\frac{3}{4}$, $457\frac{1}{2}$, $460\frac{3}{4}$, 466.

Suikeraandelen hebben slechts in zeer geringe mate de aandacht getrokken. De afdelingen, welke de V.J.S.P. in den laatsten tijd heeft gemeind, zijn niet van grooten omvang geweest en de Cubanoteeringen te New York hebben slechts geringe schommelingen aangetoond. Dientengevolge heeft zich de speculatie op ander terrein bewogen en zijn de koersen van de aan onze beurs verhandelde suikeraandelen vrij stabiel gebleven. Vorstenlanden: $154\frac{1}{4}$, $153\frac{3}{4}$, $155\frac{1}{4}$, $156\frac{1}{4}$; H. V. A. $496\frac{1}{2}$, $504\frac{1}{2}$, $503\frac{1}{2}$; Ned.-Ind. Suiker Unie: 212, 214, $210\frac{1}{2}$, 215; Poerworedjo: 116, 115, $116\frac{1}{2}$, $115\frac{1}{2}$.

Petroleum aandelen hebben daarentegen een reageerende tendens aan den dag gelegd. Vanuit Frankrijk is de vraag naar aandelen Koninklijke Petroleum in de laatste dagen iets minder geworden — in verband met het hierboven gereleveerde omtrent de beurs te Parijs — en van de andere beurscentra zijn geen factoren bekend geworden, welke tot koop of verkoop van de aandelen zouden hebben kunnen leiden. De overige petroleumsoorten hebben zich bij dezen loop van zaken aangesloten. Dordtsche Petroleum: 371, 368, 370; Consols: 163, 159, $166\frac{1}{4}$; Kon. Petroleum: $398\frac{1}{2}$, $390\frac{3}{4}$, $394\frac{3}{4}$.

De *scheepvaartmarkt* is doorgaans vast geweest. De berichten van de vrachtenmarkt hebben melding gemaakt van een verbetering der tarieven, voorloopig weliswaar geheel voortkomende uit de vraag naar scheepsruimte voor graanvervoer, doch van dien aard, dat de reederijen, welke hiervan gebruik kunnen maken, volgens ter beurze gangbare opvatting, met winst kunnen exploiteeren. Ten gevolge van deze opvatting hebben in de eerste plaats sommige aandelen der „wilde vaart” in koers kunnen stijgen. Doch ook van de overige soorten, bijv. aandelen Java-China-Japan Lijn werden vrij groote posten uit de markt genomen, zoodat de algemeene stemming zeer opgewekt is geworden. Holland Amerika Lijn: 68, 70; Java-China-Japan Lijn: $102\frac{1}{2}$, 106; Kon. Boot $67\frac{1}{4}$, $65\frac{1}{4}$, $67\frac{3}{4}$; Ned. Scheepvaart Unie: 140, 141, 143; Stoomvaart Mij. „Nederland”: 154, $151\frac{1}{4}$, $153\frac{1}{4}$, 155.

Industriele aandelen zijn eenigermate op den achtergrond gebleven. De algemeene tendens kon hier goed prijs-houdend worden genoemd. Naar voren getreden zijn echter aandelen Nederlandsche Kunstzijdefabrieken, welke gevraagd bleken. Ook de overige kunstzijdesoorten echter toonden een goeden ondergrond. Centrale Suiker Mij.: 117, $118\frac{1}{4}$, 118; Holl. Kunstzijde Ind.: 168, 170, $167\frac{1}{2}$, $169\frac{1}{2}$; Jurgens: $116\frac{1}{2}$, $115\frac{3}{4}$, $116\frac{7}{8}$, $118\frac{3}{4}$; Maekubee: $130\frac{3}{4}$, $130\frac{1}{2}$, $131\frac{1}{2}$, $132\frac{3}{4}$; Ned. Kunstzijdefabriek: $424\frac{1}{2}$, 427, 423, $430\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampen: $422\frac{1}{4}$, 427, $430\frac{1}{2}$, $444\frac{3}{4}$, $439\frac{3}{4}$.

De *mijnmarkt* heeft geen opvallend verloop gehad. De meeste koersen zijn niet veel veranderd. Een uitzondering vormden de aandelen der tinmaatschappijen, zooals Billiton en Singkep Tin, welke, enerzijds onder den invloed van het verslag der Bankatwinning, anderzijds onder den stimulans van de stijgende tinprijzen, goede vraag hebben ontmoet. Algem. Exploratie Mij.: 127, $124\frac{1}{4}$, 123; Billiton te Rubriek: 524, 523, 524; Redjang Lebong: 290, 284, 295, 298.

Bankaandeelen toonden geringe variaties; als regel heeft hier de vraag het aanbod eenigszins overheerscht. Amsterd. Bank: 151½, 150½, 152; Incasso-Bank: 115, 114½, 115, 112½ ex div.; Javasche Bank: 278, 278½, 280¼; Koloniale Bank: 174½, 175¼, 175¾; Ned.-Ind. Hand. Bank: 140½, 138¼, 139¾; Ned. Hand. Mij. C. v. A.: 133¼, 134¼, 134¼; Rott. Bankvereniging: 74½, 74, 73½.

De *Amerikaansche afdeling* aan onze beurs is weder zeer onbelangrijk geweest. Aandeelen Intercontinental Rubber daalden tamelijk constant, zoodat de speculatie tot verkoop overging. Aandeelen Wabash werden iets minder ruim verhandeld. American Water Works: 330, 315; Anaconda Copper: 86½, 86¼, 86, 86¼; Studebaker: 1195, 1175, 1180, 1187½; United States Steel: 118¼, 119, 118¼, 118½; Erie Spoorweg: 28¼, 29¼, 28¾.

De *geldmarkt* is iets stroever geworden, vermoedelijk in verband met de maandwisseling; op den laatsten dag der berichtperiode werd zelfs een notering van 4 pCt. voor prolongatie bereikt, waarvoor echter niet veel is geplaatst.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 4 Augustus 1925

Tarwe. Het minder gunstige weer in een groot gedeelte van Europa is een van de factoren geweest, die de stemming voor tarwe aanmerkelijk vaster gemaakt heeft. Na het ongunstige oogstjaar 1924 leek 1925 weer eens bijzonder groote oogsten op te zullen leveren, maar dat er meer tarwe zal zijn dan in een normaal jaar wordt hoe langer hoe meer onwaarschijnlijk. De eerste oogst, die van de wintertarwe in Noord-Amerika, is klein uitgevallen en van alle andere oogsten is het resultaat nog onzeker. Het feit, dat Rusland in plaats van als importeur als exporteur zal optreden, een feit van groote betekenis, is misschien toch overschat. In ieder geval staat Europa voor het geval dat er sedert lang geen andere vraag was dan voor zeer spoedige levering en dat dientengevolge geregeld moet worden bijgekocht, wederom voor spoedige afluiging, waarvan het aanbod maar al te vaak beperkt is, zoodat hooge prijzen moeten worden besteed. De voorraden zijn ontegenzeggelijk veel te klein en waarschijnlijk zal een tijd lang de vraag groter dan normaal zijn. Dit zal eene prijsstijging veroorzaken, tenzij gunstige ontwikkeling der oogsten een groter drang tot verkoopen met zich zou brengen. Op het oogmerk is van dit laatste niets te bespeuren en de markten zijn over het algemeen zeer vast geworden. De allerlaatste berichten van het N.W. der Ver. St. evenals van Canada zijn iets minder gunstig; roestschade schijnt tamelijk veel voor te komen. De aanvoeren zijn voor den tijd van het jaar klein en de vraag voor tarwe en meel neemt toe.

In den toestand van maïs is weinig verandering gekomen. De N.A. markten gingen afwisselend op en neer, doch ten slotte is de prijs vrijwel onveranderd, vergeleken bij een week geleden. Nog steeds zijn de voorraden in Eng-

land onvoldoende en voor onmiddellijke levering werd zelfs eene partij van Antwerpen naar Engeland verkocht. Het aanbod van Donau-maïs is gering, terwijl ook Z.-Afrika zich eenigszins heeft teruggetrokken. Het aanbod van La Plata daarentegen was iets meer dringend.

Ook de prijzen van gerst blijven goed gehandhaafd. Voor spoedig verwacht: Amerikaansche gerst worden zelfs zeer hooge prijzen betaald. Ook Roemenië begint eenige partijen gerst af te laden, terwijl Rusland op ruime schaal voor iets latere verscheping aanbiedt. Ook Noord-Afrika blijft aan de markt, ook met zeer spoedige afluiging, waarin wederom eenige zakken tot stand kwamen.

Voor haver was er meer vraag, waarschijnlijk ook ten gevolge van het minder gunstige oogstweer. De prijs voor haver is betrekkelijk laag, vergeleken met andere voerartikelen. Vooral in Noord-Amerikaansche en Canadaesche soorten werd nog al een en ander verhandeld.

SUIKER.

Gedurende de verslagweek verkeerden de Suikermarkten in eene iets vastere stemming ten gevolge van verbeterde vraag hoofdzakelijk van raffinadeurs in Amerika en Engeland. De noteringen der Amerikaansche termijnmarkt trokken dientengevolge langzaam aan.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen 43.000 tons, de versmeltingen 68.000 tons en de voorraden 230.000 tons.

De totale productie op Cuba bedroeg op 30 Juli 5.115.000 tons tegen 4.046.000 tons in 1924.

De prijs waartoe Cubasuiker werd afgedaan bleef om en bij 2,50 d.c. c. & f. New York, terwijl in het begin der week een matige kwantiteit naar Europa werd afgedaan tot Sh. 11/10½.

De Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 25 Juli.....	49.740	35.284	10.883
Tot. 1 Dec.-25 Juli.....	4.367.940	3.451.255	3.265.697
Aantal werkende fabrieken....	10	2	1
Weekexport 25 Juli.....	72.421	68.419	27.599
Totaal exp. 1 Jan.-25 Juli...	3.352.990	2.840.465	2.742.910
Totale voorraad op 25 Juli...	1.014.950	605.640	523.687

F. O. Licht meldt dat het weer in Duitschland gunstig is geweest voor den veldarbeid, terwijl de slagregens in gedeelten van het land niet doordringend genoeg waren voor den uitgedroogden grond. Zooals het tot nu toe er uitziet wordt verwacht, dat de opbrengst van den oogst beneden normaal zal blijven.

In Tsjechoslovakije staan de gewassen bevredigend tot goed, zoodat de oogstvooruitzichten gunstig zijn. Hetzelfde geldt voor Frankrijk, waar groote hitte en doordringende regens elkaar voldoende afwisselden.

In België en Nederland blijft de toestand der gewassen niet onbevredigend, hoewel de regens, welke geval-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Haver Sept.	Tarwe Aug.	Maïs Aug.	Lijnzaad Aug.
1 Aug. '25	153½	104¾	41¾	13,65	9,45	20,30
25 Juli '25	151¾ ¹⁾	102½ ¹⁾	43¾ ¹⁾	13,50	9,50	20,10
1 Aug. '24	130¾	111¼	48¾	16,— ²⁾	10,15 ²⁾	24,20 ²⁾
1 Aug. '23	98¼	77¼	35¾	10,65	8,15	21,35
1 Aug. '22	106	61¾	33¾	12,20	8,25	20,15
20 Juli '14	82	56¾	36¾	9,40	5,38	13,70

1) per Juli. 2) per September.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	3 Aug. 1925	27 Juli 1925	4 Aug. 1924
Tarwe*	17,50	17,—	15,—
Rogge (No. 2 Western) ..	13,—	12,20	11,75
Maïs (La Plata)	245,—	248,—	203,—
Gerst (48 lb. malting) ...	266,—	269,—	260,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	13,60 ⁴⁾	13,50 ⁴⁾	11,50 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- kav van La Plata-zaad) ¹⁾	14,20	14,10	13,65
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	457,—	449,—	458,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. 4) No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Juli/1 Aug. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	26 Juli/1 Aug. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	22.052	671.133	575.720	2.256	16.454	18.313	687.587	594.033
Rogge	11.773	132.060	292.994	—	—	3.775	132.060	296.769
Boekweit	—	16.480	12.785	—	—	528	16.480	13.313
Maïs	4.941	393.017	418.468	2.070	48.388	69.998	441.405	488.466
Gerst	4.893	99.337	196.589	—	4.018	28.606	103.355	225.195
Haver	2.906	119.575	107.185	—	—	305	119.575	107.490
Lijnzaad	2.489	114.837	144.177	7.454	35.552	46.792	150.389	190.969
Lijnkoek	813	121.719	125.678	—	—	700	121.719	126.378
Tarwemeel	4.272	68.995	142.684	1.672	11.313	16.445	80.308	159.129
Andere meelsoorten ..	115	3.405	4.475	—	—	—	3.405	4.475

len zijn niet zoo doordringend waren als in Frankrijk. Indien het weer in de volgende maanden gunstiger wordt, zal men op een middelmatigen oogst kunnen rekenen.

De laatste raming van den bietoogst heeft geen verandering ondergaan in vergelijking met de vorige.

De zichtbare voorraden zijn volgens C. Czarnikow:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Juli	268.000	469.000	519.000
Tsjechoslowakije 1 Juli	235.000	114.000	107.000
Frankrijk 1 Juli	158.000	78.000	109.000
Nederland 1 Juni	100.000	84.000	99.000
België 1 Mei	157.000	62.000	47.000
Engeland 1 Juli	353.000	317.000	405.000
Europa..	1.271.000	1.124.000	1.286.000
V.S. Atlant. havens 29 Juli..	230.000	188.000	124.000
Cuba alle havens 25 Juli....	1.015.000	606.000	521.000
Totaal ..	2.516.000	1.918.000	1.934.000

De markt op Java bleef zeer kalm. De V.I.S.P. verkocht restanten Muscovados tot f 8¼, terwijl in de tweede hand zoo goed als niets omging. Het rendement van 147 fabrieken bedroeg op 1/8/25 14 pCt. meer dan op 1/8 verleden jaar.

Hier te lande was de markt zeer stil en had de vastere tendenz in New York weinig invloed. De noteringen sloten op f 18½ voor Augustus, f 18¼ voor December en f 18¼ voor Maart. De weekomzet bedroeg slechts 2550 tons, terwijl de omzet gedurende de maand Juli 16.750 tons beliep.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Augustus	Cuba's 96° c.l.f. Augustus	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
3 Aug. '25	f 18 ³ / ₁₆	34/9	14/4½	12/-	4,27
27 Juli '25	" 18 ³ / ₁₆	34/9	14/6	12/-	4,27
3 Aug. '24	" 24 ³ / ₁₆	43/-	20/-	17/9	5,02
3 Aug. '23	" 24 ³ / ₁₆	60/9	21/-	24/-	6,03
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 ¹³ / ₃₂ ¹				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en kristalsuiker 99° is aan te nemen op f 3,— per 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 29 Juli 1925.

Het Amerikaansche Bureau Rapport, dat 25 Juli gepubliceerd werd, gaf een veel slechtere positie aan dan men algemeen verwachtte. De oogstomstanditie bedroeg 70.4, terwijl de opbrengst op 13.588.000 balen geschat wordt. De markt reageerde hierop terstond door een stijging van 60 punten. Deze prijs kon zich enkele dagen handhaven, hoewel katoenprijzen thans weer wat flauwer zijn. Dergelijke prijsreacties op onverwachte rapporten zijn in de meeste gevallen overdreven en worden over het algemeen dan ook spoedig weer door prijsdalingen gevolgd, zooals dit de laatste dagen ook weer het geval is. Men moet niet vergeten, dat hoewel de momenteele positie van den oogst aanmerkelijk beter is dan op hetzelfde tijdstip verleden jaar, de waarschijnlijkheid, dat de nieuwe oogst belangrijk grooter zal worden, thans veel kleiner is geworden. De algemeene opinie is, dat de oogst dit jaar niet groot zal worden, terwijl de mogelijkheid bestaat van een toenemend verbruik. Prijzen van Egyptische katoen zijn in sympathie met Amerikaansche gestegen, hoewel niet in dezelfde mate.

De aanhoudende slechte toestand voor Spinners van Amerikaansche garens, heeft als gevolg gehad een zich nauwer aansluiten om zich strikt aan den korteren werktijd, zooals door de Federatie aanbevolen, te houden, zoodat spinners dan ook algemeen vaster gestemd zijn. Er is een goede vraag geweest, hoewel er nog niet veel zaken zijn afgesloten; overzeesche koopers schijnen de draagkracht van het Rapport nog niet ten volle te beseffen en Spinners staan op hun prijzen. In Ring Twist en Weft zijn zaken voor het Continent geboekt, doch naar bundles en getwijnde garens is de belangstelling slechts gering geweest. Over Egyptische garens valt weinig belangrijks te zeggen. Indië heeft kleine hoeveelheden getwijnde garens gekocht in de gewone nummers 70/100s en de vraag voor binnenlandsch gebruik is slechts van weinig betekenis.

De doekmarkt is in overeenstemming met de prijsstijging van ruwe katoen aanmerkelijk vaster. Deze stijging heeft wel een groote vraag veroorzaakt, hoewel het aantal geboekte orders daardoor nog niet veel grooter is geworden. De vraag richt zich naar alle soorten. Wat Indië betreft moeten misschien speciaal sarries en dhooties genoemd worden, hoewel er een goede vraag is voor alle lichte goederen en er een flink aantal orders op diverse kleinere partijen geboekt zijn. De toon van de markt is over het algemeen meer optimistisch en de publicatie van het Bureau-Rapport heeft zeker als gevolg gehad, dat verkoopters vaster gestemd zijn en prijzen circa een half penny per lb. gestegen zijn. Er zijn zeker nog wel enkele flauw gestemde verkoopters, hoewel dit aantal, ook door de vastere houding van Spinners en de vacantedagen in de verschillende districten, zeker niet zoo belangrijk is, zoodat het zeer lastig begint te worden prijsconcessies te verkrijgen.

22 Juli 29 Juli Oost. koersen. 21 Juli 28 Juli

Liverpoolnoteringen.	T.T. op Br. Indië 1/6 ³ / ₇	1/6 ³ / ₇
F.G.F. Sakellaridis 32,15 32,55	T.T. op Hongkong 2/3 ⁷ / ₈	2/3 ⁷ / ₈
G.F. No. 1 Oomra 9,70 9,85	T.T. op Shanghai 3/1 ³ / ₄	3/1 ³ / ₄

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	31 Juli 1925	24 Juli 1925	17 Juli 1925	31 Juli 1924	31 Juli 1923
New York voor Middling ...	24,85 c	25,30 c	24,40 c	32,40 c	22,45 c
New Orleans voor Middling	24,25 c	24,85 c	23,85 c	29,42 c	22,— c
Liverpool voor Middling ...	13,53 d	14,08 d	13,92 d	18,59 d*	13,72d*

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 24 Juli '25	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	9405	6895	5837
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	2528	1687	1287
" "t Vasteland etc.	4520	3484	2847
" " Japan	896	581	664

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	24 Juli '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	266	208	216
Binnenland	166	196	274
New York	100	55	50
New Orleans	61	52	52
Liverpool	349	153	152

KOFFIE.

Ook in de laatste acht dagen was de koffiemarkt vast gestemd. Brazilië, alwaar de prijzen voor prompte verschepping langzaam, doch vrij regelmatig opliepen, gaf ook ditmaal den toon aan, en de termijnmarkten volgden met in verhouding stijgende noteringen. Onze termijnmarkt liep onder deze omstandigheden 1½ a 1¼ ct. op. Loco Santos echter stond reeds geruimen tijd ver boven termijnwaarde en was in de laatste twee maanden, toen Brazilië voor prompte aflading ongeveer 8/- a 9/- per cwt. daalde, slechts weinig in prijs teruggelopen, waardoor het tenslotte ook vrij belangrijk boven Brazil-pariteit te staan kwam. Het natuurlijk gevolg hiervan is geweest, dat de rijzing van deze week er feitelijk ook geen invloed op heeft gehad. De waarde van de ongewasschen Sumatra-Robusta's (Mandheeling, Padang, Palembang enz.) liep onder den invloed van de zeer vaste stemming in Indië iets op. De afzet was ten onzent over het algemeen, vooral voor binnenlandsche consumptie, nog altijd onbevredigend. Voor uitvoer ging, in de eerste plaats in Rio, nog al wat om.

Volgens alhier ontvangen telegrafisch bericht, wordt op het oogenblik in Brazilië de uit den loopenden oogst voor uitvoer beschikbaar komende hoeveelheid Santos koffie officieel geraamd op 8.769.000 balen. Op het oogenblik is die uitvoer, zowol naar Europa als naar Amerika, zeer belangrijk. In de afgelopen week namelijk werden naar Amerika uitgevoerd 219.000 balen en naar Europa 134.000 balen Santos, en in de voorafgaande week bedroeg de uitvoer respectievelijk 183.000 en 103.000 balen.

De prijzen der kost- en vrachtaanbiedingen uit Brazilië

zijn thans van goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping, ongeveer 99/- à 100/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 102/- à 103/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 89/6 en voor latere verscheping 84/- à 88/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

In Palembang Robusta op aflading ging ook ditmaal zeer weinig om. Indië is, gelijk hierboven reeds gezegd, zeer vast en vraagt voor Augustus-verscheping prijzen van 48 ct. en hooger per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant. Koopers zijn daartoe ten onzent niet te vinden. Naar Frankrijk worden die prijzen echter op het oogenblik wel gemaakt.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 70 ct. voor Superior Santos en 62 ct. voor Robusta, alles per ½ KG.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt (de prijzen van 14 Juli van het op 20 Juli ingevoerde Gemengd contract zijn die, welke op dien dag te Amsterdam werden genoteerd):

(Santos-contract) basis Good				(Gemengd contract) basis Santos Good			
Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
4 Aug. 52¼	47½	44½	43½	50¼	45½	42½	40½
28 Juli 50¼	45½	42½	41½	48¼	43½	40¼	38½
21 „ 49½	43¼	40¼	39¼	46½	41½	38½	37¼
14 „ 49	44	41¼	40¼	45½	41½	38¼	37¼

De slotnoteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
3 Aug.	\$ 18,29	\$ 16,14	\$ 14,90	\$ 14,—
27 Juli	„ 17,17	„ 15,35	„ 14,37	„ 13,68
20 „	„ 16,30	„ 14,45	„ 13,30	„ 12,75
13 „	„ 16,20	„ 14,34	„ 13,30	„ 12,70

Rotterdam, 4 Aug. 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
1 Aug. 1925	136.000	32.350	1.464.000	32.000	531/32
27 Juli 1925	173.000	33.375	1.604.000	31.500	566/64
20 „ 1925	174.000	31.650	1.671.000	30.000	6
1 Aug. 1924	310.000	30.975	683.000	2)	511/32

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
3 Aug. 1925 --	85.000	370.000	178.000	803.000
4 Aug. 1924 --	119.000	454.000	2)	216.000

1) In Reis. 2) Markt gesloten.

THEE.

De theemarkt vertoonde in de afgelopen week een onregelmatige, doch vaste stemming met prijsverhoogingen voor de middenkwaliteiten, die van ½ tot 1 d. beliepen. Londen gaat thans ook 14 dagen vacantie houden, zoodat een algemeene stilte van de theemarkt verwacht kan worden.

De statistische cijfers van het Thee Etablissement te Amsterdam geven te zien, dat de aanvoer in Juli 21.410 kn. bedroeg, een vermeerdering van bijna 8000 kn. ten opzichte van de daaraan voorafgaande maand. De afleveringen daarentegen bedroegen 16.217 kn., een achteruitgang bij verleden maand aantoonende van bijna 3000 kn. De aanvoeren overtroffen de afleveringen met bijna 5000 kn., waarmede de voorraad is toegenomen, die dan ook op ulto. Juli bedroeg 47.546 kn. Intusschen valt op te merken, dat waar de voorraad in de eerste hand op dat tijdstip 19.832 kn. bedroeg, de voorraad van den handel een cijfer aangeeft van 27.714 kn. Dit cijfer bedroeg op ulto. Juni bijna 29.000 kn., zoodat die toch al kleine voorraad nog met ruim 1000 kn. is teruggegaan. Blijkbaar neemt de 2e hand op de theemarkt nog steeds een min of meer afwachting houding aan.

Amsterdam, 3 Augustus.

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt was zeer flauw gedurende de eerste dagen der afgelopen week. De prijzen daalden aanvankelijk, doch de stemming kon zich later weer iets verbeteren ten gevolge van Amerikaansche kooplust, hetgeen wederom een kleine prijsstijging met zich bracht. De slotnoteringen luiden als volgt:

Prima Sheets:	einde voorafgaande week:
Augustus 249¼ ct.	273 ct.
Sept. 248 „	268 „
Oct./Dec. 208 „	231 „

4 Augustus 1925.

COPRA.

Gedurende de afgelopen week kwam er in de prijzen niet veel verandering.

Van de zijde van consumenten blijft goede belangstelling bestaan, terwijl Indië weinig afgeeft. Ook Cebu en Zuidzee Copra wordt schaarser aangeboden.

De markt sluit met de volgende noteringen:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	fl. 367/8
„ „ „ Juli aflading	„ 36¼
„ „ „ Aug. „	„ 36½
3 Aug. 1925. „ „ Sept. „	„ 36¼

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 Juli 1925.

Importeurs:	Voorr. 1 Jan. 1925	Aanf. tot 31 Juli	Verk. tot 31 Juli	Voorr. op 31 Juli
				(in pakken).
H. G. Th. Crone	—	4401	4354	47
Van Eeghen & Co.	—	1676	1676	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amez q.q. Edgar & Co's Handel				
Mij. Soerabaja	141	4407	4351	197
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co.	—	1587	1587	—
Int. Hand. & Cred. Mij. IHEC	—	1608	1494	114
Jacobson v. d. Berg & Co...	—	5538	5538	—
Koning, Teves & Co.	—	845	845	—
Landb. Mij. „Geboegan“...	—	196	196	—
Maintz' Productenhandel..	84	5326	4672	738
A. Merens	—	262	262	—
Mirandolle, Voûte & Co...	121	11487	11375	233
Tiedeman & van Kerchem	—	3258	3177	81
Weise & Co.	279	3263	2286	1256
Order	1378	6669	7649	398
	2003	50523	49462	3064

STEENKOLEN.

Zooals bekend is de zoo zeer gevreesde Engelsche staking ten slotte uitgebleven doordat het Britsche Gouvernement een misschien vernuftig gevonden, doch in zijn consequenties funest systeem van subventie heeft uitgedacht, waardoor de mijnheigenaars tijdelijk over de moeilijkheden heen geholpen worden. Zooals gewoonlijk betaalt Sijmen en het is op zijn minst twijfelachtig, of de gemeenschap er van zal profiteren.

In Westfalen dreigen ook al weer moeilijkheden, zoowel aan de zijde van de mijnwerkers, als aan den kant van de spoorwegmannen.

De prijzen zijn iets afgekomen van het hooge niveau, dat zij de vorige week bereikt hebben, doch noteeren toch nog altijd hooger dan wij in ons vorige bericht aangaven. Zij zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 13,20
Durham Ongezeefde	„ 13,75
Cardiff Ongezeefde	„ 17,—
Schotsche Gezeefde	„ 12,—
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 15,25
Westfaalsche VETFÖRDER	„ 12,75
„ VETSTUKKEN	„ 15,—
„ SMEENOOTJES	„ 14,50
„ GASVLAMFÖRDER	„ 12,75
„ GIETCOOKES	„ 17,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,75. Markt onzeker.

4 Augustus 1925.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
4 Aug. 1925..	62.7/6	67.10/-	264.12/6	37.5/-	35.17/6
27 Juli 1925..	61.5/-	66.10/-	257.7/6	35.-/-	35.2/6
20 „ 1925..	62.2/6	67.-/-	261.5/-	34.15/-	34.17/6
13 „ 1925..	61.12/6	65.10/-	285.7/6	34.10/-	34.15/-
1 Aug. 1924..	63.2/6	67.5/-	248.12/6	32.10/-	32.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika onderging een successievelijke verbetering en de meeste vraag bestond van Montreal voor vroege belading. Er werd 14½ cents betaald per 100 lbs. basis zwaar graan van Montreal naar Rotterdam of Antwerpen voor spotprompte belading, terwijl met cancelling 12 Augustus 14 cents werd betaald naar de Antwerpen/Hamburg range. Naar de Middellandsche Zee werd afgesloten op basis van 16 cents één, 16½ twee en 17 cents drie havens, lossing West-Italië, terwijl naar Marseille en/of Genua 3/4½ één, 3/6 beide havens werd gedaan. Van de Range naar Baltimore/Antwerpen werd tegen 11 cents voor een handige boot afgesloten, prompte belading, terwijl van de Gulf geen afsluitingen te vermelden zijn.

Er was iets meer vraag naar ruimte voor suiker van Cuba en afsluitingen vonden plaats voor Augustus belading tegen 16/6 voor een 6500 tonner naar Liverpool/Greenock, 16/- Continent (Havre-Hamburg range). Een dergelijke boot werd afgesloten tegen 6 d. minder voor dezelfde positie. Van St. John werd een 2000 tonner gedaan naar twee havens U. K. tegen 21/-, 1/10 Augustus belading.

Voor late belading ontstond in de markt van de North Pacific een verbetering in de vraag en daar de reeders vasthielden stegen de vrachten. Per October/November wordt 32/6 geoffreerd, (misschien is 33/- te krijgen) en per November, ook December/Januari 32/6, basis U. K./Continent. Voor lumber wordt nog tonnage gezocht naar Australië tegen \$ 14 per mille.

De betere toon in de markt van de River Plate, die de laatste weken heerschte, bleef en wederom werd speciaal handige tonnage gezocht. Van Upriver werd 20/- betaald naar U. K./Continent met de optie Middellandsche Zee tegen 2/6 extra. Grote booten kunnen echter deze vracht niet bedingen en een 7000 tonner accepteerde 15/6 van Upriver. Van Bahia Blanca naar Antwerpen of Rotterdam werd een groote boot afgesloten tegen 15/6, prompte belading.

Er was tamelijk veel vraag naar ruimte voor Chilisalpeper en de afsluitingen geven een verhooging in de vrachten te zien. Volle ladingen werden niet afgesloten, doch er wordt tonnage van 7/8000 tons gezocht per September/October naar Alexandrië direct tegen 25/-. Naar het Continent bestaat ook vraag voor dezelfde positie op basis van 22/6, doch bevrachters schijnen hiervoor nog niet definitief te zijn. Een flink aantal parcels werd afgesloten; per September 4000 tons naar Havre/Duinkerken/Antwerpen/Rotterdam tegen 19/- minus 2½ pCt., naar Duinkerken/Hamburg 4000 tons tegen 18/6 netto en 2000 tons naar Duinkerken direct tegen hetzelfde cijfer.

Eenige van de Oostelijke markten vertoonden een kleine opleving en ofschoon de vrachten niet stegen, zijn de reeders aan den anderen kant meer geneigd hun tonnage vast te houden. Van Wladiwostock en Dalny was hoofdzakelijk vraag naar tonnage voor latere posities, n.l. November en December. Van Saigon en Kobsichang wordt een Augustus/September boot gezocht naar 6 havens Cuba, waarvoor 27/6 geïndiceerd wordt, terwijl van Java werd afgesloten naar Alexandrië/Marseille/Rotterdam/Hamburg/Antwerpen op basis van 24/- twee havens, 25/- drie lossavens, Augustus belading. Van Burmah werd tonnage gedaan naar Hamburg tegen 23/6, optie Hamburg en Liverpool tegen 25/6, per Augustus. Britsch-Indië gaf geen betere vraag te zien, maar bij een schaarsch aanbod van tonnage, zijn vrachten geneigd tot stijgen. Het zou op het oogenblik niet mogelijk zijn af te sluiten van Bombay/Karachi onder 19/- één, 19/6 twee havens op d.w. per Augustus naar Middellandsche Zee/U. K./Continent, tegen 17/- verleden week. Van Zuid-Afrika bestond veel vraag naar ruimte en er werd gedurende de afgelopen week ongeveer 64.000 tons afgesloten voor belading gedurende September/October en begin November.

Van den Donau vonden niet veel afsluitingen plaats en de eenige graanafsluiting is een kleine boot per 10/25 Augustus tegen 27/- naar U. K./Continent. Ook werd een boot afgesloten voor 400 wagons hout naar Buenos-Aires tegen £ 17.10.0 per wagon. Van de Zwarte Zee vond echter een groot aantal graanafsluitingen plaats voor Augustus belading. De volgende vrachten werden betaald: 12/- Continent, 12/6 U. K. voor 5000 tons 10 pCt., 11/6 en 12/- voor 6000 tons 10 pCt. en 11/- en 11/6 voor 7000 tonners, terwijl voor eerste helft September 12/6 naar het Continent werd betaald, 13/- naar U. K.

Het aantal afsluitingen van de Middellandsche Zee was wederom zeer gering. Ertsafsluitingen vonden meerendeels plaats naar de Vereenigde Staten; Algiers/Philadelphia 7/-, Almeria Pier/Philadelphia of Baltimore 8/- en Huelva/Philadelphia of Baltimore 9/9. De Golf van Biscaye is zeer stil: tweemaal werd afgesloten Bilbao/Cardiff tegen 6/-.

Ook de time-charter vrachtenmarkt was zeer stil en er vallen van hier geen afsluitingen te vermelden. Er zijn evenwel verschillende aanvragen aan de markt.

De Amerikaansche kolenvrachtenmarkt was levendig en er vonden verscheidene afsluitingen plaats. Naar Rio werd afgesloten tegen \$ 3.50, Rio Grande do Sul \$ 3.80, Buenos-Aires 17/-, alles per prompt. Naar Italië werden verschillende ladingen afgesloten tegen \$ 3.10.

De kolenvrachtenmarkt van Engeland was flauw en de vrachten zijn iets lager. Van Zuid-Wales zijn de afsluitingen o.m.: Dieppe 5/-, La Pallice 6/-, Malaga 10/6, Alexandrië 11/6, terwijl van de Oostkust o.m. als volgt werd afgesloten: Kiel 4/6, Elbe Port 4/7½, Oran 10/6 en Genua 8/9.

3 Augustus 1925.

RIJNVAART.

Week van 26 Juli t/m. 1 Augustus 1925.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongeveer dezelfde als de afgelopen week.

Bij middelmatige vraag bleef beschikbare ruimte voldoende.

De ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen gemiddeld: f 0,60/70 met ¼ lostijd, f 0,70/80 met ½ lostijd.

Vrachten voor ruwe producten naar Mannheim gemiddeld f 1,80 per last met verkorten lostijd.

Scheepshuur voor den Bovenrijn gemiddeld 3 cents per tongad. Het sleeploon varieerde van f 0,35/32½ Tarief.

De waterstand op den Rijn werd eenigszins gunstiger, zoodat met het oog op het afladen met een meerderen diepgang gerekend kon worden.

De kolenvrachten in de Ruhrhavens konden zich ternauwernood handhaven, en liepen in het laatst der week een kleinigheid terug.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoogweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.